

Lausunnot hallituksen esitysluonnokseen (21.6.2018) englanninkielisen ylioppilastutkinnon osalta

Alle on kopioitu lausuntokierrokselta kaikki englanninkielistä ylioppilastutkintoa koskeneet kommentit.

Kokonaan tai pääosin kriittiset (11 kpl)

Neutraalit tai myönteisesti esitykseen suhtautuvat, sisältävät muutostoiveita tai huolia (30 KPL)

Myönteiset, ei muutosehdotuksia (32 KPL)

Ei kantaa (32 kpl)

Yhteensä 105, joista 84 lausuntopalvelu.fi:ssä ja loput hankesivustolla

KOKONAAN TAI PÄÄOSIN KRIITTISET (11 kpl)

Aikuislukioiden opettajat ry

Finlands svenska lärarförbund FSL

Helsingin kaupunki

Joensuun kaupunki

Jyväskylän yliopisto

Kotimaisten kielten keskus

Oma kieli -yhteisö

Oulun yliopisto

Suomen englanninopettajat ry

Äidinkielen Opettajain Liitto

Saamelaiskäräjät

Aikuislukioiden opettajat ry

Mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi herättää kahtalaisia ajatuksia. Ymmärrämme toisaalta, että tällaisesta mahdollisuudesta voisivat hyötyä esimerkiksi sellaiset vieraskieliset opiskelijat, joilla on peruskoulu suoritettuna jollakin muulla kielellä kuin suomi ja riittävä englannin kielen taito, ja jotka muuttavat Suomeen lukioikäisinä tai juuri ennen sitä, niin, että heillä ei ole ollut mahdollisuutta kartuttaa suomen kielen taitoa lukio-opinnoista ja ylioppilaskokeista selviämistä edellyttämälle tasolle. Tällaisten opiskelijoiden kohdalla mahdollisuus jatkaa saumattomasti lukio-opintoihin englanniksi voisi auttaa opiskelumotivaation ylläpitämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn.

Toisaalta tällaistenkin opiskelijoiden olisi lakiluonnoksen mukaan suoritettava ylioppilastutkintoa varten nykyisen laajuinen suomi tai ruotsi toisena kielenä ylioppilaskoe, josta selviytyminen pelkästään englanniksi annetun opetuksen pohjalta tuntuu erittäin vaativalta tavoitteelta ilman mittavaa lisäystä suomi toisena kielenä -opetukseen ja sen resursseihin. Lisäksi pitäisi pystyä varmistamaan, että englanniksi ylioppilastutkinnon suorittavat henkilöt, joiden äidinkieli ei ole suomi tai ruotsi, saisivat jatko-opinnoissa (englanniksi tai suomeksi suoritettavissa) riittävästi suomen kielen opetusta ja kielellistä tukea, jotta heillä olisi myöhemmin täysipainoiset mahdollisuudet menestyä Suomen työmarkkinoilla ja osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan.

AIO katsoo, että mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi voisi hyödyttää joitakin kokelaita. Tähän liittyy kuitenkin myös kysymys, miten Suomessa korkeakouluihin ja työelämään jatkaville, muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään käyttäville ihmisille voidaan järjestää lukiovaiheessa ja sen jälkeen sellaiset mahdollisuudet kehittää suomen tai ruotsin kielen taitoaan, että he voivat menestyä jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä osallistua yhteiskuntaan täysipainoisesti.

Finlands svenska lärarförbund FSL

I 6 § föreslås stadgas om rätt att avlägga studentexamen på engelska. Finlands Svenska lärarförbund har i tidigare utlåtanden lyft bland annat frågan om vilken status nationalspråken får då engelskan

får en starkare status inom gymnasieutbildningen.

Studentexamen är slutprov som bygger på en nationell utbildning där språket och kulturen hör nära samman i undervisningen och även vid uppgörandet av studentproven. En utmaning med tanke på proven är även översättningarna då de nu måste bli korrekt översatta och vara identiska på tre språk.

FSL anser att nationella prov borde hållas på nationalspråken och därför bör konsekvenserna av ett nytt studentexamensprov granskas brett och bygga på en omfattande konsekvensanalys med tanke på gymnasieutbildningen som helhet. I dagens läge finns redan en internationell examen (IB) som kunde utnyttjas och utvecklas för de eventuella behov som finns.

FSL föreslår ett pilotprojekt med studentprov på engelska som skulle motsvara dagens modersmåls- och litteraturprov på finska eller svenska för att utreda hur stort behovet är för en förändring av lagstiftningen.

Det finns också en uppenbar risk i att lyfta engelskan som examensspråk med tanke på högskole- och universitetsstudierna eftersom engelskan redan nu har stark position inom forskningen. FSL anser att förslaget till engelskspråkig studentexamen inte får leda till att finskan och svenskan marginaliseras som vetenskapliga språk inom forskning och den undervisning som ges inom högskolor och universitet.

Lausunnon keskeinen sisältö

Finlands Svenska lärarförbund har i tidigare utlåtanden lyft bland annat frågan om vilken status nationalspråken får då engelskan får en starkare status inom gymnasieutbildningen.

Studentexamen är slutprov som bygger på en nationell utbildning där språket och kulturen hör nära samman i undervisningen och även vid uppgörandet av studentproven.

En utmaning med tanke på proven är även översättningarna då de nu måste bli korrekt översatta och vara identiska på tre språk.

Det finns också en uppenbar risk i att lyfta engelskan som examensspråk med tanke på högskole- och universitetsstudierna eftersom engelskan redan nu har stark position inom forskningen. FSL anser att förslaget till engelskspråkig studentexamen inte får leda till att finskan och svenskan marginaliseras som vetenskapliga språk inom forskning och den undervisning som ges inom högskolor och universitet.

Helsingin kaupunki

Englanninkielinen ylioppilastutkinto

Lukiokoulutuksen päätteeksi suoritetaan ylioppilastutkinto, joka pääsääntöisesti suoritetaan suomeksi tai ruotsiksi. Nyt ehdotetun lakimuutoksen myötä ylioppilastutkinto olisi jatkossa mahdollista suorittaa myös englanniksi. Lakiehdotusten perusteluissa todetaan, että mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi turvaisi sellaisten kokelaiden asemaa, joilla on heikot edellytykset menestyä suomen- tai ruotsinkielisessä tutkinnossa ja joiden vahvin akateeminen kieli on englanti. Lakiehdotuksen mukaan osana englanninkielistä ylioppilastutkintoa tulee suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden koe toisella kansallisista kielestä.

Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan tutkinto ei tässä muodossa palvele sille ajateltua kohderyhmää, sillä äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittaminen hyväksytysti toisella kansallisista kielistä vaatii vahvaa kyseisen kielen hallintaa, vaikka kyseisen kokeen suoritaisi suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimääränä kuten 12 §:n mukaan on mahdollista. Suomi/ruotsi toisena kielenä tutkinnossa vaadittu taitotaso luetun ymmärtämisen osalta on eurooppalaisen viitekehysten perustuvan kielitaidon asteikoilla B2.2. (Toimiva itsenäinen kielitaito) ja kirjoittamisen osalta B2.1. (Itsenäisen kielitaidon perustaso)

Ylioppilastutkintoa ei voi näin ollen suorittaa hyväksytysti ilman suomen

tai ruotsin kielen osaamista, minkä myötä tutkinto palvelee kokelaita, jotka hallitsevat englannin kielen lisäksi toisen kansalliskielistä vähintään B2.1-B2.2. tasoisesti, jolloin tutkintoa eivät voi suorittaa kokelaat, jotka eivät ole ennen lukio-opintojaan opiskelleet toista kansalliskielistä. Helsingin kaupunki toteaa, että englanninkielisen tutkinnon rakennetta tulee tarkastella vielä uudelleen ja ehdottaa, että kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen näin halutessaan. Toisella kansalliskielellä suoritettavan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen sijaan tulisi tutkintoon sisällyttää kaikille pakollinen englanninkielinen kirjallisuuden ja viestinnän koe. Tämän lisäksi kokelaat suorittaisivat lakiehdotuksen mukaisesti kolme seuraavista kokeista:

- 1) äidinkieli ja kirjallisuus;
- 2) matematiikka;
- 3) toinen kotimainen kieli;
- 4) vieras kieli, muu kuin englanti;
- 5) kaksi reaaliaineen koetta tai yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe, muu kuin englanti.

Englanninkielinen tutkinto palvelee sille ajateltua kohderyhmää huomattavasti paremmin tutkinnon rakenteen ollessa edellä kuvatun kaltainen.

Lisäksi englanniksi opiskelleet kokelaat eivät olisi muita kokelaita edullisemmassa asemassa englannin vieraan kielen kokeessa. Englanniksi suoritettavan ylioppilastutkinnon osalta tulisi ottaa myös kantaa vieraan kielen kokeiden suorittamiseen. Nyt esitellyssä olevasta lakiehdotuksesta ei käy ilmi, käytetäänkö vieraan kielen kokeissa kohdekielen lisäksi englantia vai toista kansalliskielistä esimerkiksi mahdollisissa käännöstehtävissä.

Joensuun kaupunki

Englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta ei saa tulla sellaista, että se pakottaa koulutuksen järjestäjää järjestämään lukiokoulutusta (muu kuin IB) englannin kielellä, vaan englanninkielinen kansallinen yo-tutkinto on suunnattu pääosin muille kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuville. Englanninkielisen yo-tutkinnon tuleminen ei saa siten nostaa ylläpitäjän kustannuksia. Jos kustannuksia tulee, on ne huomioitava valtionosuusjärjestelmässä.

Jyväskylän yliopisto

Englannin kielinen tutkinto näyttää tässä vaiheessa harvojen mahdollisuutena, käytännössä kokelaan tulee osata sekä englantia että kotimaista kieltä. s.30 /4.kappaleen teksti on erittäin kannatettava. Englanninkielinen tutkinto tulee olemaan hintava/suoritettu tutkinto ja on todella tärkeää, että kansallisen kokeen suorittajat eivät joudu maksajiksi.

Lukion maksullisuus on jo nyt riittävästi otsikoissa. Sekä LOPSin mukainen oppimisen että päättötutkinnon digitalisaatio ovat nostaneet kustannuksia niin perheissä kuin koulutuksenjärjestäjälläkin.

Kotimaisten kielten keskus

Kotimaisten kielten keskus keskittyy lausunnossaan niihin lakiesityksen kohtiin, joissa käsitellään englanninkielistä ylioppilastutkintoa. Tarkastelemme lausunnossamme neljää teemaa, joista kaksi kohdistuu ylioppilastutkintolain valmisteluun kielipolitiikan näkökulmasta ja kaksi pykälän sisältöihin.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon kielipoliittisten vaikutusten kokonaisarvio

Lakiesityksestä puuttuu kokonaisarvio englanninkielisen ylioppilastutkinnon kielipoliittisista vaikutuksista. Englanninkielistä ylioppilastutkintoa ei perustella lakiesityksessä Suomen koulutus- ja kielipoliittisilla tarpeilla, vaan pontimena on muun muassa mielikuvamarkkinointi. Pääministeri Juha Sipilän hallitus päätti puolivälitarkastelussaan Talent Boost -ohjelman käynnistämisestä (<https://tem.fi/talent-boost>). Valtioneuvosto luo kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi ohjelman, jonka toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa kohdennettu maakuvamarkkinointi sekä elinkeinoelämän ekosysteemien, innovaatioalustojen ja työmarkkinoiden kehittäminen kansainvälisille osaajille avoimiksi ja yrittäjyyteen kannustaviksi. Lakiehdotuksessa todetaan (s. 6), että englanninkielinen ylioppilastutkinto on osa hallituksen Talent Boost -ohjelman tavoitteita. Yleisperustelujen luku 4.3 käsittelee lakiesityksen yhteiskunnallisia vaikutuksia. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon yhteiskunnallisia ja kielipoliittisia vaikutuksia siinä ei kuitenkaan selvitetä. Tarkastelu ohittaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon aseman koulutuspolitiikassa. Näkökulma rajoittuu siihen, että sivuilla 33 - 34 kuvataan kolmen kappaleen verran englanninkielisen

ylioppilastutkinnon suorittamisoikeuksia yksilön kannalta.

Lakiehdotuksella on isoja yhteiskunnallisia ja koulutuspoliittisia vaikutuksia. Niistä merkittävimpiä on, että englanninkielinen ylioppilastutkinto toimii päänavaajana sille, että Suomen kuntiin voidaan vapaasti pe-rustaa englanninkielisiä lukioita. Lakiesitys tavoittelee reipasta englanninkielisen koulutuksen kasvua (esim. s. 25 ja 33):

”...kansainvälinen liikkuvuus on huomattavasti lisääntynyt ja myös monet kunnat ja kaupungit pyrkivät edistämään kansainvälisyyttä omassa toiminnassaan ja houkuttelemaan kansainvälisiä osaajia työskentelemään Suomeen. Englanninkielisen opetuksen ja koulu-tuksen tarjonnalla on tässä keskeinen rooli.”;

”Englanninkielinen lukio-opetus muissa kuin IB-lukioissa on toistaiseksi ollut hyvin pienimuotoista muun muassa siksi, että ylioppilastutkintoa ei ole voinut suorittaa englanniksi.”

Kotimaisten kielten keskus katsoo, että englanninkielinen ylioppilastutkinto on koulutuspoliittinen asia, jonka yhteiskunnallisiin ja kielipoliittisiin vaikutuksiin ei ole syvennytty lainvalmistelussa riittävästi. Keskeinen kysymys on laajentuvan englanninkielisen lukiokoulutuksen vaikutus koulutusjärjestelmäämme. Lakiesitys nostaa englannin kansalliskieliin rinnastuvaksi koulutusjärjestelmämme kieleksi ja mahdollistaa englanninkielisen, lukioon päättyvän opintopolun. Koulutusjärjestelmämme muuttuminen englanninkieliseksi ei ole pelkästään myönteinen asia. Ennen sääntelyä tarvitaan kielipoliittinen kokonaisarvio, jossa englanninkielinen ylioppilastutkinto sijoitetaan koulutuksen kokonaisehkeykseen ja jossa sitä peilataan maan tosiasiallista kielitilannetta vasten. Jos kieli-poliittisen arvioinnin jälkeen ylioppilastutkinnon suorituskieliin tuodaan uusia vaihtoehtoja, muutoksen tulee perustua ensisijaisesti koulutus- ja kielipoliittisiin linjanvetoihin.

Analyyttinen selvitys englanninkielisen ylioppilastutkinnon kohderyhmästä

Lakiesityksestä puuttuu analyyttinen selvitys englanninkielisen ylioppilastutkinnon kohderyhmästä. Lakiesityksessä ei juuri perustella englanninkielisen ylioppilastutkinnon kohderyhmää eikä esitetä tietoa oletetuista kokelasmääristä. Aiheesta ei ole mitat täyttävää selvitystä.

Perustelutekstissä arvellaan (s. 33), että englanninkielisen koulutuksen tarjonta houkuttelee työperäiseen maahanmuuttoon, mutta heti perään todetaan, että ”määrällisiä arvioita on tältä osin kuitenkin mahdotonta esittää”. Ennen lain säätämistä tulisi selvittää lähemmin, kuinka usea (työn perässä) maahan muuttava pitää tulonsa kynnyskysymyksenä kunnallista englanninkielistä lukiokoulutusta, samaan aikaan kun englanninkielistä, kansainvälisesti tunnettua koulutusta on tarjolla.

Lakiesityksessä todetaan (s. 25) aiemman visioinnin perusteella, että ”ylioppilastutkinto palvelisi erityisesti englanninkielisessä tai kaksikielisessä perusopetuksessa ja lukio-opetuksessa olleita, suomalaisia paluumuuttajia, joiden vahvin akateeminen kieli on englanti ja vanhempien työn vuoksi Suomeen muuttaneita nuoria, joilla englanti on ollut koulukieli”. Tämä on potentiaalinen englanninkielisen ylioppilastutkinnon kohderyhmä, mutta sen laajuus jää arvailujen varaan. Lakiesityksen perusteella ei voi tarkastella englanninkielisen ylioppilastutkinnon kysyntää objektiivisesti. Perusteluissa ei käsitellä myöskään sitä, kuinka moni maahanmuuttaja jää oletetun kokelasryhmän ulkopuolelle ja käy täällä normaalien lukion.

Tilastokeskuksen maahanmuuttoa koskevat tilastot osoittavat, että englanti ei ole maahanmuuttajien yleisin äidinkieli eikä maahanmuuttajien ryhmää kokonaisuutena tarkastellen osatuin kieli. Syntyikin vaikutelma, että lakiehdotus rakentaa koulujärjestelmäämme ohituskaistaa englannin kieltä taitaville maahanmuuttajille, mutta edellyttää muiden kielten puhujilta osallistumisen suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen ja sitä vastaavan ylioppilastutkinnon suorittamisen.

Kotimaisten kielten keskus pitää tähdellisenä, että potentiaalinen englanninkielisen ylioppilastutkinnon kohderyhmä ja uudistuksen tarve selvitettäisiin ennen lakimuutoksia.

Kansalliskielten kokeita koskeva sääntely

Lakiehdotuksen 3. pykälässä säädetään siitä, että ylioppilastutkintoon kuuluu koe äidinkielessä ja kirjallisuudessa. Tämän lisäksi 12. pykälässä esitetään äidinkielen ja kirjallisuuden ja kielten kokeiden suorittamista koskevat erityissäännökset. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan ”kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -

oppimäärään perustuvana kokeena, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai jos hän on viittomakieltä äidinkielenään tai ensikielenään käyttävä”. Tämä vastaa nykyistä sääntelyä, jonka tavoitteena on ottaa huomioon opiskelijan vieraskielisyys.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto on uutta sääntelyä. Lakiehdotuksesta kuitenkin puuttuu äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamista määrittävä säännös, joka koskee englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistuvia opiskelijoita. Mistään ei ilmene, koskeeko 12. pykälässä esitetty äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamista koskeva erityissäännös myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittajaa vai ei. Säännöksen tulkintaa ei käsitellä myöskään lain perusteluissa. Asiaan on siellä vain ylimalkainen viittaus (s. 33, lainauksen viimeinen virke):

”Ylioppilastutkinnon suorittaminen ehdotetaan mahdollistettavan englanniksi. Englanninkielinen ylioppilastutkinto perustuisi samoihin opetussuunnitelman perusteisiin kuin suomen- ja ruotsinkielellä suoritettava tutkinto. Se olisi myös vaativuudeltaan ja rakenteeltaan kotimaisilla kielillä suoritettavia tutkintoja vastaava. Tutkinnossa tulisi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden koe kotimaisella kielellä.”

Lakiesityksessä ei säädetä englanninkielisen ylioppilastutkintoon osallistuvan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeesta. Kotimaisten kielten keskus pitää tätä vakavana puutteena. Kansalliskielen osaamistason määrittäminen on ratkaiseva asia sekä englanninkielisen tutkinnon hyväksyttävyyden että sääntelyn vaikutusten arvioinnin kannalta. Keskeisimmästä englanninkieliseen ylioppilastutkintoon liittyvästä kysymyksestä on säädettävä laissa.

Kenellä on oikeus suorittaa englanninkielinen ylioppilastutkinto?

Sääntely siitä, kuka voi suorittaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon, on puutteellista. Lakiehdotuksen 6. pykälässä säädetään kokelaan oikeudesta suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä. Pykälän mukaan ”englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa opiskelija, joka suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärää tai ammatillista perustutkintoa pääosin englannin kielellä sekä henkilö, joka on suorittanut 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun tutkinnon tai koulutuksen pääosin englannin kielellä”. Lakiehdotuksen 5. pykälän 1. momentissa viitataan opiskelijaan, joka on suorittanut lukiokoulutuksen ulkomailla.

Maamme lukiokoulutuksessa ei ole tällä hetkellä kansallista opetussuunnitelmaa noudattavia lukioita, joiden yksinomainen opetuskieli on englanti. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon suoritusoikeutta ei siis voi sitoa opetuskieleen, mikä motivoi pykälän muotoilua ”pääosin englannin kielellä” (”englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa opiskelija, joka suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärää tai ammatillista perustutkintoa pääosin englannin kielellä”). Suomen- ja ruotsinkielisissä lukioissa tutkinnosuorituskieli perustuu yksiselitteisesti opetuskieleen. Säännöksen perusteella ei voi päättää lukioissa yhdenmukaisesti, kenellä on oikeus suorittaa englanninkielinen ylioppilastutkinto. On kovin tulkinnanvaraista, milloin opiskelijan voi sanoa suorittavan lukion ”pääosin englannin kielellä”. Englannin kielen käyttö lukio-opetuksessa on yleensä osittaista ja ainekohtaista. Opetus voi olla esimerkiksi kaksi- tai monikielistä ja kielirikasteista ja näitäkin eriasteisesti toteutettuna.

Englanti voi olla myös opiskelijan apukieli. Nykyisen pedagogisen suuntauksen mukaisesti opiskelija voi käyttää varsinkin suullisessa työskentelyssä koko kielivaraansa ja kommunikaatiossa voidaan käyttää osittain englantia, vaikkei englanti ole opiskelijan ensisijainen kieli eikä hän välttämättä osaa sitä hyvin. Opiskelija voi myös osallistua täysin suomenkieliseen opetukseen, mutta tekee koulun kädenojennuksena (kirjalliset) opintosuoritukset englanniksi. Mahdollista on sekin, että opiskelija osallistuu englanninkieliseen opetukseen, muttei saavuta ylioppilastutkinnossa vaadittavaa kielitaitoa.

Pykälän toisessa momentissa säädetään rehtorin oikeudesta päättää kokelaan käyttämästä tutkintokielestä. Rehtorin päätöksellä englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi erityisestä syystä suorittaa myös muu kuin 1. momentissa tarkoitettu henkilö, jolla muutoin voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen.

Rehtorilla on lakiehdotuksen mukaan laajat valtuudet antaa opiskelijalle englanninkielisen ylioppilastutkinnon suoritusoikeus. Koulujen käytännöistä tulisi luultavasti hyvin epäyhtenäisiä ja suoritusoikeuden antamisen perusteista kirjavia. Lain perusteluissa kielitaidon arviointiin otetaan mukaan kouluhyteistö. Sivulla 44 todetaan, että ”parhaat edellytykset henkilön tilanteen ja kielitaidon arviointiin olisivat hänen oppilaitoksensa henkilöstöllä”. Perusteluissa (s. 40) kuvataan esimerkkitilanne, jossa opiskelijalla olisi erityinen syy englanninkielisen ylioppilastutkinnon

suorittamiseen:

”Säännöksessä tarkoitettu erityinen syy englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiselle voisi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö on asunut aiemmin ulkomailla ja ollut englanninkielisessä opetuksessa ja englanti on tosiasiallisesti henkilön vahvin kieli.”

Arviomme mukaan esimerkki ei kuvaa tyypillistä tilannetta, jossa rehtori käyttäisi harkintavaltaansa. Perustelujen ohjaava vaikutus lain soveltamiseen on näin muodoin vähäinen. Lakiesityksessä korostetaan sitä, että englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistuvalla tulee olla riittävä englannin kielen taito. Englannin kielen taidon todentamiseen käytettävää välineistöä siinä ei esitellä. Kotimaisten kielten keskus katsoo, että opiskelijan englannin kielen taitoa koskevan sääntelyn tulisi olla yksityiskohtaisempaa. Yksiselitteinen ratkaisu englannin kielen taidon toteamiseksi on kielitaidon testaaminen. Englanninkieliseen ylioppilaskokeeseen osallistumisen edellytys voisi olla esimerkiksi riittävän korkea englannin kielen taitotaso, jonka opiskelija näyttää kielten eurooppalaisen viitekehysten mukaisessa kokeessa.

Päätelmät

Kotimaisten kielten keskus suhtautuu kielteisesti englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen lakiesityksen tarkoittamalla tavalla.

Englanninkielisen ylioppilastutkinto on merkittävä koulutuspoliittinen kysymys, jonka yhteiskunnallisiin ja kielipoliittisiin vaikutuksiin ei ole syvennytty lainvalmistelussa riittävästi. Kunnallinen englanninkielinen lukiokoulutus ja englanninkielinen ylioppilastutkinto muuttaisivat koulutusjärjestelmämme perusteita radikaalisti, sillä englanti nousisi kansalliskieliin rinnastuvaksi kieleksi koulutusjärjestelmässämme. Ennen sääntelyä pitää tutkia muutoksen vaikutukset koulutuksen laajaan kenttään analyttisesti ja perin pohjin. Selvityksen tulosta on peilattava Suomen nykyiseen kielitilanteeseen. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon kohderyhmä ja aito tarve tulee selvittää ennen lakimuutoksia

Kotimaisten kielten keskus pitää vakavana puutteena sitä, ettei lakiesityksessä säädetä englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistuvan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeesta. Kansalliskielen osaamistason määrittäminen on aivan ratkaiseva asia sekä englanninkielisen tutkinnon hyväksyttävyyden että sääntelyn vaikutusten arvioinnin kannalta.

Englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistuvan opiskelijan englannin kielen taitoa koskevan sääntelyn tulee olla yksityiskohtaisempaa. Laki tarjoaa rehtorille laajat valtuudet päättää englanninkielisen ylioppilastutkinnon suoritusoikeudesta. Koulujen käytännöistä tulisi luultavasti hyvin epäyhtenäisiä ja suoritusoikeuden antamisen perusteista kirjavia. Tarvitaan yhtenäinen normisto. Englanninkieliseen ylioppilaskokeeseen osallistumisen edellytys voisi olla esimerkiksi riittävän korkea englannin kielen taitotaso, jonka opiskelija näyttää kielten eurooppalaisen viitekehysten mukaisessa kokeessa.

Lausunnon keskeinen sisältö

Kotimaisten kielten keskus suhtautuu kielteisesti englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen lakiesityksen tarkoittamalla tavalla.

Englanninkielisen ylioppilastutkinto on merkittävä koulutuspoliittinen kysymys, jonka yhteiskunnallisiin ja kielipoliittisiin vaikutuksiin ei ole syvennytty lainvalmistelussa riittävästi. Kunnallinen englanninkielinen lukiokoulutus ja englanninkielinen ylioppilastutkinto muuttaisivat koulutusjärjestelmämme perusteita radikaalisti, sillä englanti nousisi kansalliskieliin rinnastuvaksi kieleksi koulutusjärjestelmässämme. Ennen sääntelyä pitää tutkia muutoksen vaikutukset koulutuksen laajaan kenttään analyttisesti ja perin pohjin. Selvityksen tulosta on peilattava Suomen nykyiseen kielitilanteeseen. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon kohderyhmä ja aito tarve tulee selvittää ennen lakimuutoksia.

Kotimaisten kielten keskus pitää vakavana puutteena sitä, ettei lakiesityksessä säädetä englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistuvan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeesta. Kansalliskielen osaamistason määrittäminen on aivan ratkaiseva asia sekä englanninkielisen tutkinnon hyväksyttävyyden että sääntelyn vaikutusten arvioinnin kannalta. Englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistuvan opiskelijan englannin kielen taitoa koskevan sääntelyn tulee olla yksityiskohtaisempaa. Laki tarjoaa rehtorille laajat valtuudet päättää englanninkielisen ylioppilastutkinnon suoritusoikeudesta. Koulujen käytännöistä tulisi luultavasti hyvin epäyhtenäisiä ja suoritusoikeuden antamisen perusteista kirjavia. Tarvitaan yhtenäinen normisto. Englanninkieliseen ylioppilaskokeeseen osallistumisen edellytys voisi olla esimerkiksi

riittävän korkea englannin kielen taitotaso, jonka opiskelija näyttää kielten eurooppalaisen viitekehysten mukaisessa kokeessa.

Oma kieli –yhteisö

Oma kieli -yhteisö pitää useimpia ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamisesityksen sisältämiä muutoksia tutkinnon joustavaa suorittamista tukevin ja siten pääosin perusteltuina. Sen sijaan luonnokseen sisällytettyä mahdollisuutta suorittaa kansallinen ylioppilastutkinto englannin kielellä Oma kieli -yhteisö pitää huonosti ja osin virheellisesti perusteltuna, tarpeettomana ja kansalliskielten asemaa heikentävänä. Oma kieli -yhteisö katsoo myös, että luonnoksessa englannin kielellä suoritettavaa ylioppilastutkintoa koskevan muutosehdotuksen vaikutusarviointi ja pitkän aikavälin kustannusvaikutukset on jätetty esittämättä asianmukaisesti.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon tarvetta perustellaan hallituksen esityksessä sillä, että osa paluumuuttavien suomen- tai ruotsinkielisten perheiden ja väliaikaisesti maahan muuttavien vieraskielisten perheiden nuorista ei selviydy suomen- tai ruotsinkielisestä lukio-opetuksesta ja ylioppilastutkinnosta ja että näissä kohderyhmissä oppilasmäärät kasvavat. Luonnos uudeksi ylioppilastutkinnosta annettavaksi laiksi sisältää kuitenkin ristiriitaisesti vaatimuksen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamisesta jommallakummalla kansalliskielellä. On vaikea nähdä, kuinka juuri näihin kohderyhmiin kuuluvat nuoret selviytyisivät heille vaikeimmasta kokeesta eli äidinkielen kokeesta suomeksi tai ruotsiksi.

Lukion ja ylioppilastutkinnon olemassa olevat englanninkieliset vaihtoehdot

Niille paluumuuttajille, jotka eivät voi palata suomen- tai ruotsinkieliseen opetukseen sekä väliaikaisesti Suomeen muuttavien perheiden nuorille on jo tarjolla täysin toimiva ja riittävä, julkisin varoin toteutettu IB-lukio sekä muita kansainvälisiä kouluja ja etäkoulumahdollisuuksia, jotka huomattavasti paremmin vastaavat näiden kohderyhmien tarpeisiin. Opetusministeriön englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestämistä koskevassa selvityksessä ja hallituksen esityksessä ei ole kuitenkaan lainkaan esitetty sitä, miksi IB-lukio ja -tutkinto eivät voisi vastata täysin näiden kohderyhmien kasvaviinkin oppilaspaikkatarpeisiin. Tämä nousi esille myös selvitykseen annetuissa asiantuntijalausunnoissa, joissa esitettiin huoli siitä, että englanninkielinen ylioppilastutkinto olisi kallis, rinnakkainen järjestely samalle kohderyhmälle kuin IB-lukiokin ja saattaisi johtaa toisen tai molempien vaihtoehtojen näivettymiseen. Myöskään kansainvälisten etälukioiden tuomia mahdollisuuksia näille kohderyhmille ei ole selvityksessä tai hallituksen esityksessä edes mainittu. Sen sijaan englanninkielinen ylioppilastutkinto ja englanninkielisen lukiopetuksen lisääminen esitetään merkittävänä vetovoimatekijänä, joka lisäisi Suomen kansainvälistä houkuttelevuutta.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon vaikutus opetuksen laatuun

Vaikuttaa siltä, että tosiasiasa englanninkielistä ylioppilastutkintoa ollaan tuomassa lukiokoulutukseemme siinä tarkoituksessa, että lukiot voisivat tarjota englanninkielistä opetusta suomen- ja ruotsinkielisille nuorille osana kaupunkien ja lukioiden välisiä vetovoimakilpailua. Jo nyt suomalaisessa peruskoulussakin tarjotaan englanninkielistä perusopetusta äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkielisille lapsille. Esimerkiksi Espoossa englanninkielisessä perusopetuksessa olevista lapsista 49 % on äidinkieleltään suomen- tai ruotsinkielisiä ja 11 % englanninkielisiä. IB-opetuksessa vastaavasti peräti 65 % oppilaista on äidinkieleltään suomen- tai ruotsinkielisiä. Vain osa näistä oppilaista on sellaisia paluumuuttajia, joille äidinkielen opetus tuottaisi vaikeuksia.

Englanninkielinen perusopetus suomen- ja ruotsinkielisille lapsille houkuttelee perheitä osin samoista syistä kuin musiikkiluokat ja muu painotettu opetus: keinona saada lapsi ns. hyvään kouluun ja hyvälle luokalle. Tämän kehityksen vauhdittaminen on omiaan vähentämään suomalaisen koulujärjestelmän keskeistä menestystekijää, koulutuksen tasa-arvoisuutta.

Opetusministeriön oma selvitys toteaa, että mm. kustannussyistä käytännössä englanninkielistä opetusta voitaisiin lisätä suomalaisissa lukioissa ainoastaan siten, että osa nykyisistä suomeksi tai ruotsiksi opetetuista kursseista tarjottaisiinkin vain englanniksi. Tämä johtaisi siihen, että kasvava määrä suomalaisia nuoria joutuisi suorittamaan lukiokoulutuksen kokonaan tai osittain muulla kuin äidinkielellään. Tieteellinen tutkimus ja mm. Ruotsista saadut kokemukset osoittavat, että kun opetuskieli ei ole opettajan eikä oppilaan äidinkieli, opetuksen ja oppimisen taso on heikompaa ja

samaan aikaan oppilaan oman äidinkielen taidot heikkenevät merkittävästi.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto lisäisi vääjäämättä englanninkielistä lukio-opetusta ja se on opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan tavoitteenakin. Oma kieli -yhteisö katsoo, että englanninkielisen opetuksen lisääminen äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkielisille nuorille heikentää opetuksen laatua ja vahingoittaa siten Suomen kilpailukykyä.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon perustuslain vastaisuus

Oma kieli -yhteisö katsoo, että hallituksen esitys ei ole perustuslain mukainen. Perustuslain 16 §:ssä (Sivistykselliset oikeudet) ja 17 §:ssä (Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin) julkisen vallan edellytetään huolehtivan kansalliskielten asemasta opetuksen ja sivistyksen kielinä. Mm. oikeuskanslerin kertomuksessa vuodelta 2013 todetaan englannin kielellä tarjottavista korkeakouluopinnoista näin:

”Yllättäen myös suomen kieli on joutunut väistymään. Tämä on koskenut erityisesti koulutusta. Korkeakoulussa on saatettu korvata kotimaisten kielten opetus ja tutkimus täysin englannin kielellä. Laillisuusvalvoja ei arvioi sitä, onko tämä pedagogisesti taikka tiedepoliittisesti järkevää, mutta lainmukaista se ei ainakaan ole (OKV/136/1/2013, OKV/603/1/2013, OKV/712/1/2013 ja OKV/727/1/2013). Vaikka korkeimman koulutuksen ja tutkimuksen järjestäjällä onkin laaja autonomia, tulee kansalliskielten asema turvata perustuslain edellyttämällä tavalla.”

Oma kieli -yhteisö katsoo, että englanninkielinen ylioppilastutkinto lisäisi merkittävästi englanninkielistä lukio-opetusta ja johtaisi siten monilla paikkakunnilla ja monissa lukiossa siihen, että lukio-opiskelijan ei olisi mahdollista enää saada toisen asteen yleissivistävää opetusta mahdollisimman laadukkaasti, eli kokonaan tai valtaosin omalla äidinkielellään. Kun kotimaisilla kielillä tapahtuvan opetuksen korvaaminen englannilla korkeakoulussa on oikeuskanslerin mukaan perustuslain vastainen tilanne, on se sitä vielä suuremmassa määrin toisen asteen koulutuksessa, jossa opiskelijalla ei käytännössä ole mahdollisuutta muuttaa asuinpaikkaansa hakeutuakseen äidinkieliseen opetukseen. Ehdotus vahingoittaisi kansalliskielten asemaa perustuslain vastaisella tavalla.

Suomi ja ruotsi koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnan yleiskielinä

Mikäli toisen asteen yleissivistävässä opetuksessa ja peruskoulussa siirrytään enenevästi englanninkieliseen opetukseen, olisi tällä myös merkittäviä haitallisia vaikutuksia kotimaisten kielten asemaan koulutuksen, työelämän ja yhteiskuntamme yleiskielinä. Valtiovallan on huolehdittava omien kieltemme asemasta ja vältettävä hankkeita, joissa sitä tarpeettomasti heikennettäisiin. Jo nykyuotoinen lukiokoulutus tarjoaa erittäin hyvän englannin kielen taidon ja mahdollistaa jatkoopinnot ja työskentelyn englanniksi. Sitä vastoin muiden vieraiden kielten osaamisen laajuutta ja tasoa on syytä Suomessa parantaa. Erinomainen koulusivistys omalla äidinkielellä ja sen osana laaja ja laadukas vieraiden kielten ja kulttuurien osaaminen on paras kilpailuvalttiimme.

Edellä todetuilla perusteilla Oma kieli -yhteisö pitää hallituksen esitykseen sisältyvää englanninkielisen ylioppilastutkinnon suoritusmahdollisuutta tarpeettomana, sivistyksellistä ja koulutuksellista yhdenvertaisuutta vähentävänä sekä kansalliskielten asemaa heikentävänä ja siten perustuslain vastaisena, mistä syistä se tulisi poistaa eduskunnalle annettavasta hallituksen esityksestä.

Tätä lausuntoa on käynyt sähköpostiosoitteensa antaen kannattamassa 3.9.2018 mennessä 84 Oma kieli -yhteisön jäsentä ja muuta yksityishenkilöä Change.org-palvelussa.

Lausunnon keskeinen sisältö

Englanninkielistä ylioppilastutkintoa perustellaan hallituksen esityksessä sillä, että kasvava määrä paluumuuttajia ja väliaikaisesti maahan muuttavia nuoria ei selviydy suomen- tai ruotsinkielisestä lukio-opetuksesta ja ylioppilastutkinnosta. Kuitenkin hallituksen esitykseen sisältyy vaatimus pakollisen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamisesta joko suomeksi tai ruotsiksi. On vaikea ymmärtää, kuinka mainittu kohderyhmä selviytyisi juuri tuosta itselleen vaikeimmasta kokeesta. Hallituksen esitys ei myöskään ota huomioon sitä, että kyseiseen koulutustarpeeseen on jo Suomessa olemassa julkisin varoin ylläpidetty, täysin toimiva IB-järjestelmä, jota voitaisiin tarvittaessa laajentaa.

Tosiasiassa hallituksen esitys johtaisi toteutuessaan siihen, että lukiot tarjoaisivat englanninkielistä

opetusta äidinkieltään suomen- ja ruotsinkielisille nuorille. Laajeneva englanninkielinen lukio-opetus voitaisiin opetusministeriön selvityksen perusteella toteuttaa kustannustehokkaasti ainoastaan korvaamalla osa suomen- ja ruotsinkielistä kurssitarjontaa englanninkielisillä kursseilla. Tällöin vaarantuisi perustuslain turvaama oikeus kansalliskieliseen opetukseen. Tämä englanninkielinen opetus toteutettaisiin suurelta osin suomen- ja ruotsinkielisten aineenopettajien antamana, jolloin opetuksen taso laskisi, kun opetuksen kieli olisi muu kuin opettajan ja oppilaan äidinkieli. Lisäksi oppilaiden äidinkielen taidot heikkenisivät. Näillä perusteilla englanninkielisen ylioppilastutkinnon suoritusmahdollisuus tulisi poistaa eduskunnalle annettavasta hallituksen esityksestä.

Oulun yliopisto

Ehdotus englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta on monin tavoin ongelmallinen. Kuten ehdotuksessa todetaan, on vaikeaa arvioida, kuinka suurta opiskelijajoukkoa englanninkielinen tutkinto koskisi. Joka tapauksessa on selvää, että englanninkielisen tutkinnon toteuttaminen vaatii paljon resursseja. Siksi olisi tärkeää saada ensin luotettava arvio mahdollisesta osallistujamäärästä, että voidaan arvioida, onko englanninkielisen tutkinnon toteuttaminen perusteltua suhteessa varsinaiseen suorittajamäärään. On syytä ottaa huomioon, että kaikkien paluumuuttajaperheiden lasten aiempi koulukieli ei ole ollut Englanti vaan esimerkiksi saksa, kiina, ranska, japani tai venäjä. Vaikka aiempi koulukieli olisi ollut Englanti, osa paluumuuttajaperheistä todennäköisesti edelleen toivoo, että lapset suorittavat lukio-opintonsa suomeksi muun muassa siitä syystä, että lapset saavuttaisivat erinomaisen ja korkeakouluopintoihin riittävän kielitaidon myös suomen kielessä. Sama koskee todennäköisesti myös työperäisen maahanmuuton myötä Suomeen tulleita perheitä. Tässä ryhmässä on verrattain paljon myös sellaisia nuoria, jotka ovat käyneet koulua pääasiassa suomen kielellä ja joilla on natiivitasoinen suomen kielen taito.

Mikäli englanninkielinen tutkinto toteutuisi, kansalliskielillä tutkinnon suorittavilla opiskelijoilla pitäisi olla edelleen oikeus suorittaa kaikki lukio-opintonsa kansallisilla kielillä. Mikäli katsotaan, että englanninkielinen yo-tutkinto edellyttäisi englanninkielisen lukio-opetuksen lisäämistä, tähän pitäisi osoittaa lisäresursseja, jotka kattavat kaikki englanninkielisestä opetuksesta aiheutuneet kustannukset.

Esityksessä todetaan, että osallistumisoikeus englanninkieliseen tutkintoon edellyttäisi vähintään riittävää tutkintokielen hallintaa. Tämän on oltava ehdoton minimivaatimus. Edelleen olisi syytä harkita, kuka/mikä tahon sopiva arvioimaan luotettavasti opiskelijan englannin kielen taitoa. Mikäli kielitaidon arviointi on esityksen mukaisesti rehtoreiden tehtävänä, tämä lisää todella paljon rehtoreiden vastuuta ja edellyttäne tarkkaan laadittuja ja läpinäkyviä arviointikriteereitä. Miten voidaan ylipäänsä varmistaa, että rehtoreiden päätökset ovat koko maassa yhdenvertaisia ja opiskelijan oikeusturva kunnioitettavia? Tämä saattaa johtaa myös lukioiden eriytymiseen ja lukiokoulutuksen alueellisen epätasa-arvon lisääntymiseen.

Oulun yliopisto ei näin ollen näe lisäarvoa englanninkieliselle yo-tutkinnolle, varsinkin kun se kilpailisi IB-tutkinnon kanssa, joka kuitenkin antaa yo-tutkinnon tavoin jatko-opintokelpoisuuden esimerkiksi yliopistoihin.

Saamelaiskäräjät

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettavan lain 1 § Ylioppilastutkinto 2 momentin tutkinnon suorituskieltä koskeva säännös tulisi muuttaa muotoon ”Ylioppilastutkinto suoritetaan suomeksi, ruotsiksi tai saameksi oppilaitoksen opetuskielen mukaisesti. Ylioppilastutkinto voidaan suorittaa saameksi niissä aineissa, joissa kokelas on saanut opetusta saamen kielellä.”

Asian merkittävyyden vuoksi Saamelaiskäräjät pyytää asiassa saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaista neuvottelua, ja pyytää ministeriötä olemaan yhteydessä ajankohdan sopimiseksi.

Suomen englanninopettajat ry

Ylioppilastutkinto (1§) ja Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen (6 §)

Englanninkielinen ylioppilaskoe edellyttää ehdottomasti englanninkielistä lukiokoulutusta ja siten luonnoksen ilmaus lukiokoulutuksen oppimäärän tai ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta pääosin englannin kielellä on liian epämääräinen ja jättää liiksi tutkinnon varaa koulutuksen järjestäjälle. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon lisääminen tutkinto valikoimaan ei saa johtaa vain osittain englannin kielellä annettavaan opetukseen.

Ylioppilaskoe on myös kypsyyskoe, jolla osoitetaan jatko-opintokelpoisuus. Tämä tulee korostumaan tulevaisuudessa, kun ylioppilastodistuksen arvosanat pisteytetään haettaessa yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Äidinkielen koe on olennainen osa ylioppilaskoetta ja jatkossakin kokelaan

tulee suorittaa äidinkielen koe osana tutkintoaan.

Mikäli uudistuksella todella haluttaisiin palvella suomalaisia paluumuuttajia, joiden vahvin akateeminen kieli on englanti ja vanhempien työn vuoksi Suomeen muuttaneita nuoria, joilla englanti on ollut koulukieli, pitäisi koevalikoimaan lisätä uusi englanti äidinkielenä/toisena kielenä - koe (sekä taata siihen valmistava lukiokoulutus= pakolliset ja syventävät kurssit), sillä nykyinen Aenglannin koe ei mittaa englanninkielisen lukion suorittaneiden kielitaitoa. Tällainen koe ja englanti toisena kielenä -oppimäärä voisi hyödyttää myös lahjakkaita englannin osaajia, jotka voisivat halutessaan suorittaa tämän vaativamman englannin kielen kokeen nykyisen A-englannin kokeen sijaan. Tämä edellyttäisi kuitenkin ko. oppimäärän määrittelyn ja siitä olisi oltava selvää hyötyä jatko-opintoihin haettaessa, jotta lahjakkaat englannin opiskelijat valitsisivat tämän vaativamman oppimäärän ja kokeen. Se, onko tämä valtava taloudellinen satsaus perusteltua, on eri asia.

Tällainen puolittainen uudistus, jossa muun tutkinnon voi suorittaa englanniksi (koska itsensä ilmaiseminen on vaikeaa suomeksi/ruotsiksi), mutta silti on suoritettava vaativa äidinkielen koe, ei palvele ajateltua kohderyhmää. IB-järjestelmä on heille riittävä ja kansainvälisesti tunnustettu tutkinto. Äidinkieli on myös ajattelun kieli ja siksi emme kannata englanninkielistä ylioppilastutkintoa.

Olemme huolissamme kustannuslaskelmien alimitoituksesta, muutos ei saa aiheuttaa lisäkustannuksia kouluille tai kokeilaille. Kustannuksia tulee sekä englanninkielisten lukiokurssien järjestämisestä että ylioppilaskokeen järjestämisestä ja arvostelusta ja taloudelliset vaikutukset ovat mielestämme laskettu alakannttiin.

Lisäksi jo vireillä oleva suullisen kielitaidon kokeen suunnittelu, käyttöön ottaminen ja toteutus vaatii huomattavaa resurssointia ja se koskee huomattavasti suurempaa kokelasjoukkoa kuin englanninkielinen ylioppilastutkinto.

Emme kannata englanninkielistä ylioppilastutkintoa, mutta jos sellainen tulee, on luonnoksen ilmaus lukiokoulutuksen oppimäärän tai ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta pääosin englannin kielellä liian epämääräinen ja jättää liaksi tulkinnan varaa koulutuksen järjestäjälle.

Äidinkielen opettajain liitto

ÄOL ei kannata esitystä, että ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi (1 § ja 6 §). Esityksessä todetaan englanninkielisen tutkinnon kohderyhmäksi erityisesti paluumuuttajat tai muut Suomeen muuttavat, jotka ovat käyneet koulunsa englanniksi (ei välttämättä kuitenkaan heidän äidinkieltensä). He eivät esityksen mukaan kykenisi suorittamaan ylioppilastutkintoa kansallisella kielellä. Esityksen perusteluosassa kuitenkin myönnetään, että kansallisessa tutkinnossa äidinkielen koe on tärkeä ja sen painoarvo jatko-opintoihin haettaessa suuri. Luonnoksessa esitetäänkin englanninkielistä tutkintoa, jossa pitäisi suorittaa äidinkielen koe kotimaisella kielellä. On toki tärkeää, että kansallisen tutkinnon suorittaneet joutuisivat osoittamaan kansallisen kielen hallintaansa, mutta miten he suoriutuvat äidinkielen kokeesta, kun muiden kokeiden tekeminen kansallisella kielellä ei onnistuisi? Mitä opiskelijaryhmää tämä uudistus kaiken kaikkiaan sitten palvelisi? Se palvelisi suomalaisia lukiolaisia, jotka kykenevät suorittamaan äidinkielen kokeen kansallisella kielellä ja ovat opiskelleet lukiossa muita oppiaineita englanniksi.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto rohkaisisi lukioita järjestämään yhä enemmän englanninkielistä opetusta, mitä emme pidä millään muotoa hyvänä kehityssuuntana. Päinvastoin valtion pitäisi tukea kaikin keinoin kansalliskielten asemaa koulutuksen ja sivistyksen kielinä. Yo-tutkinnon kokeiden kääntäminen englanniksi on kallista, samoin sensoreiden palkkaaminen. Se, että kokeisiin liittyvät aineistot vain käännettäisiin englanniksi, ei myöskään ole ongelmatonta. Kielen ja ajattelun yhteys on tiivis.

Meillä on jo toimiva IB-lukioiden verkosto ja IB-tutkinto, joita kannattaa kehittää edelleen. Niiden rinnalle ei tarvita kilpailevaa englanninkielistä lukiokoulutusta ja tutkintoa. IB-linjan opettajat koulutetaan, ja heidän englannin kielen taitonsa tulee olla kriteerien mukainen. Mitään tällaisia kriteereitä ei ole muissa englanninkielistä opetusta antavissa lukioissa. Opetuksessa käytettävän kielen hallinnan taso voisi siis olla varsin kirjava, mikä ei ole hyväksi myöskään englannin kielen taidon kehittymiselle.

Lausunnon keskeinen sisältö

ÄOL ei kannata esitystä, että ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi (1 § ja 6 §). Meillä on jo toimiva IB-lukioiden verkosto ja IB-tutkinto, joita kannattaa kehittää edelleen.

NEUTRAALIT TAI MYÖNTEISESTI ESITYKSEEN SUHTAUTUVAT, SISÄLTÄVÄT MUUTOSTOIVEITA (32 KPL)

Aikuislukoliitto ry (Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry)
Aineopettajaliitto AOL ry
Akava ry
Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry
Englantilaisen koulun säätiö sr
Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry
Imatran kaupunki
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi
Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry
Kuopion kaupunki
Kuntaliitto
Lappeenrannan kaupunki
Lauttasaaren yhteiskoulun kannatusyhdistys ry
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto - Svenska enheten för bildningsväsendet
Naantalin kaupunki
Opetusalan ammattijärjestö OAJ
Opetushallitus
Opetushallitus / Ylioppilastutkintolautakunta
Porin kaupunki
Suomen harjoittelukoulujen lehtoreiden yhdistys SUHO ry
Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry
Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry
Suomen ruotsinopettajat ry
Suomen uskonnonopettajaliitto SUOL ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry.
Suomen yrittäjät ry
Tampereen yliopisto
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Vihreä eduskuntaryhmä
Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Aikuislukoliitto ry (Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry)

Aikuislukoliitto ry kannattaa lakiesitykseen sisältyvää ehdotusta ylioppilastutkinnon järjestämisestä jatkossa myös englannin kielellä. Englanninkielinen tutkinto lisäisi maamme lukiokoulutuksen tasa-arvoisuutta ja vähentäisi sekä nuorten että aikuisten maahanmuuttajien syrjäytymisen todennäköisyyttä yhden rajoitteen poistuessa maamme koulujärjestelmästä. Englanninkielinen ylioppilastutkinto voisi toimia hallituksen esityksen mukaisesti koulutettua ja haluttua työvoimaa Suomeen houkuttavana tekijänä.

Tutkinnon tarjoaminen englanniksi palvelisi hyvin lakiesityksen valmistelussa määriteltyjä kohderyhmiä: heikohkon suomen tai ruotsin kielen varassa lukiota suorittavia paluumuuttajia, IB-lukion keskeyttämisen vuoksi järkevää kouluttautumsvaihtoehtoa vaille jääviä opiskelijoita ja vanhempien työn vuoksi Suomeen muuttaneita, englantia koulu- ja kotikielensä käyttäviä nuoria. Esitetty uudistus ei kuitenkaan Aikuislukoliiton käsityksen mukaan täysin tavoita sen varsinaista kohderyhmää (se kylläkin tavoittaa suomea äidinkielenään puhuvat, joilla on riittävän hyvä englannin kielen taito), koska tutkintoon on päätetty sisällyttää äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen tasoinen s2/r2-koe. Kyseinen koe on käsityksemme mukaan liian vaativa ajatellen opiskelijoita, jotka eivät ole tehneet peruskouluopintojaan Suomessa ja/tai ovat oleskelleet maassa vain lyhyen aikaa (tai joiden IB-opinnot ovat keskeytyneet). Näiden opiskelijoiden suomen kielen taidon kohottaminen kokeen edellyttämälle tasolle kokelaan ja tutkinnon suorittamisen kannalta riittävän lyhyessä ajassa ei ole mahdollista ilman huomattavaa kyseisiin opiskelijoihin kohdistuvaa s2-opetuksen lisäresurssia. Tästä syystä pitäisimme järkevänä harkita vaihtoehtoisena mallina tämän tutkintokokeen järjestämistä kahden tasoisina kokeina, joista vaativampi olisi nykyisen kaltainen ja joista helpompi olisi esim. tarjolla vain opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet peruskoulun muualla kuin Suomessa.

Aineopettajaliitto AOL ry

Englanninkielinen ylioppilastutkinto

Kannatamme englanninkielisen ylioppilastutkinnon toteuttamista niillä perusteilla, jotka on esitetty ministeriön tilaamassa selvityksessä suomalaisen ylioppilastutkinnon järjestämiseksi englannin kielellä.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto on rajattava ensisijaisesti vain englanninkielisen lukiokoulutuksen käyneille eikä se saa vaarantaa kansallisen ylioppilastutkinnon asemaa. Ylioppilastutkinto on jatkossakin sidottava selkeästi koulun opetuskieleen. Englanninkieliseksi koulutukseksi hyväksytään vain sellaisen koulun opetus, jolla on mainittu järjestämisluvassaan englannin kielellä annettava opetus.

Vaadimme, että lain kuudes pykälä muotoillaan siten, että siitä käy selkeästi ilmi, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen edellytetyt englanninkieliset opinnot on suoritettu koulussa, jonka järjestämisluvassa mainitaan englanninkielinen opetus. Tämä on kirjattava näkyviin 6§:ssä.

• 6§:ssä on kirjattava selkeästi näkyviin, että englanninkieliseksi katsotaan vain koulutus, jota antavan koulun järjestämisluvassa on mainittu opetuskielenä myös englanti.

Akava ry

Akava kannattaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamismahdollisuutta selvityshenkilöiden esittämässä muodossa. Tutkinnosta ei saa muodostua kotimaisilla kielillä suoritettavan tutkinnon kilpailijaa, vaan tutkinnon järjestäjien joukko on rajattava siten, että tutkinnon suorittamiselle englanniksi on selkeät syyt, jotka pohjautuvat alueen väestörakenteeseen ja koulutustarpeeseen.

Ammattiosaamisen kehittämissyhistys AMKE ry

Ammattiosaamisen kehittämissyhistys AMKE pitää tärkeänä esitystä, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen olisi yhdenvertaisesti mahdollista sekä lukiokoulutuksen opiskelijalle, että ammatillisen perustutkinnon opiskelijalle, joka suorittaa opintonsa pääasiassa englanninkielellä. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi lisäksi erityisestä syystä suorittaa henkilö, jolla rehtori katsoo olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen.

Englanninkielisellä koulutustarjonnalla on keskeinen rooli kansainvälisten osaajien houkuttelemisessa työskentelemään Suomeen. Englanninkielinen ylioppilastutkinto palvelisi muun muassa suomalaisia paluumuuttajia sekä vanhempien työn tai muun syyn vuoksi Suomeen muuttaneita nuoria. Samoja kohderyhmiä palvelisi myös englanninkielinen ammatillinen koulutus sekä kaksoistutkinto. AMKE katsoo, että kaksoistutkinnon merkityksen ja laajuuden vuoksi sen kehittämistyön tulisi olla samanaikaista lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon kehittämisen kanssa. AMKE painottaa, että englanninkielistä ylioppilastutkintoa tulisi kehittää sekä yhä kansainvälistyvän suomalaisen yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin, että kansainvälisenä koulutusvientituotteena. Esityksen mukaan englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa, jolloin äidinkielen ja kirjallisuuden koe olisi suoritettava kotimaisella kielellä. Esitys on ongelmallinen. Ensinnäkään kaikilla englanninkielisen ylioppilaskokeen kohderyhmään kuuluvilla ei ole edellytyksiä selviytyä kyseisestä kokeesta. Toiseksi tämä muodostuisi esteeksi kehittää englanninkielistä ylioppilastutkintoa koulutusvientituotteeksi. AMKE esittää, että äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamiseen kotimaisella kielellä haettaisiin vielä vaihtoehtoja englanninkielisen ylioppilastutkinnon osalta.

- On tärkeää, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen on yhdenvertaisesti mahdollista sekä lukiokoulutuksen opiskelijalle, että ammatillisen perustutkinnon opiskelijalle, joka suorittaa opintonsa pääasiassa englanninkielellä.

- Englanninkielinen ammatillinen koulutus sekä kaksoistutkinto palvelevat samoja kohderyhmiä kuin englanninkielinen ylioppilastutkinto. Kaksoistutkinnon merkityksen ja laajuuden vuoksi sen kehittämistyön tulisi olla samanaikaista lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon kehittämisen kanssa.

- Englanninkielistä ylioppilastutkintoa tulisi kehittää sekä yhä kansainvälistyvän suomalaisen yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin, että kansainvälisenä koulutusvientituotteena. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamiseen kotimaisella kielellä haetaan vielä vaihtoehtoja englanninkielisen ylioppilastutkinnon osalta.

Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry

Ehdotuksen mukaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa henkilö, joka on opiskellut pääosin englannin kielellä. Tämä kaipaisi tarkentamista, koska sana pääosin jättää liian paljon tulkinnanvaraa ja voi johtaa eriarvoisuuteen kokelaiden keskuudessa.

- englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa henkilö, joka on opiskellut pääosin englannin kielellä kaipa tarkentamista

Englantilaisen koulun säätiö sr

Suomalainen ylioppilaskoe on arvostettu koe niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Lakiluonnoksen mukaan koe säilyy kansallisena kokeena pohjautuen suomalaiseen opetussuunnitelmaan huolimatta siitä, millä kielellä kokeet on suoritettu. Vaikka koe pysyy edelleen kansallisena tutkintona, olisi se jatkossa mahdollista suorittaa tietyin edellytyksin englannin kielellä. On tärkeää, että laissa on otettu huomioon potentiaalisten kirjoittajien moninaisuus ja mahdollistettu kaikille lukioille, rehtorin päätöksellä, antaa opiskelijan osallistua englanninkieliseen kokeeseen, jos siihen on perusteita.

(s.27 ja s. 40)

Jotta lakiuudistus englanninkielisen tutkinnon osalta olisi onnistunut, ja jotta se avaisi aidosti lukion vaihtoehdoksi muillekin kuin suomea osaaville, vaatisi se vielä muutoksia suomi/ruotsi kokeen suorittamissääntöihin. Englanninkielisen ylioppilaskokeen suorittaville tulisi olla mahdollisuus suorittaa äidinkieli ruotsi/suomi -kokeen tai suomi/ruotsi toisena kielenä kokeen sijaan jokin muu koe.

Mahdollisia vaihtoehtoja, jotka tulisi tutkia ja kirjata lakiin voisivat olla:

Uusi koe:

Englanti äidinkielenä, jonka kaikki englanninkielisen tutkinnon suorittavat opiskelijat tekisivät.

Vaihtoehtoisesti:

Suomi/ruotsi toisena kielenä kokeesta tehdään kahden tasoinen A ja B.

A-tason koe "suomi/ruotsi toisena kielenä" olisi nykyisen kaltainen vaatimustasoltaan.

B-tason koe "suomi/ruotsi vieraana kielenä" olisi tarkoitettu vain opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet peruskoulun muualla kuin Suomessa. Osa koetehtävistä voisi olla samoja kuin B-tason kokeessa.

Muita vaihtoehtoja

Lakiin kirjattaisiin, että lukiovaiheessa Suomeen muuttanut opiskelija olisi vapautettu äidinkieli suomi/ruotsi kokeesta ja suomi/ruotsi toisena kielenä kokeesta.

Lausunnon keskeinen sisältö

Ylioppilastutkinnon suomi/ruotsi äidinkielenä tai suomi/ruotsi toisena kielenä kokeen rinnalle tulisi englanninkielisen kokeen tekijöille tarjota vaihtoehtona esimerkiksi englanti äidinkielenä koetta tai kehittää suomi/ruotsi toisena kielenä niin, että siitä olisi niiden opiskelijoiden, jota ovat aloittaneet opiskelun lukiossa valita helpompi B-tason koe (suomi vieraana kielenä). Vaihtoehtona voisi olla myös vapautuksen antaminen suomi/ruotsi äidinkielenä tai suomi/ruotsi toisena kielenä kokeesta, mikäli kriteeri minimi ajasta täytyisi.

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry

6§. Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Ylioppilastutkinnon järjestämiselle englannin kielellä ole merkittäviä esteitä. HYOL ry katsoo, että mahdollisuus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon voi vahvistaa englanninkielisen koulutuksen saaneiden opiskelijoiden sitoutumista suomalaiseen koulutusjärjestelmään ja parantaa heidän jatko-opintomahdollisuuksiaan. Tutkinnon tulee esityksen mukaisesti vastata suomalaista ylioppilastutkintoa. Kansalliskielten aseman varmistamiseksi on perusteltua, että suomen tai ruotsin kielen koe on osana englanninkielistä ylioppilastutkintoa. HYOL ry katsoo, että englanninkielisen tutkinnon valmistelussa pitää varmistaa se, että koe suunnataan kokelaille, joiden opetuskieli on ollut englanti ja joiden kielitaito on riittävän hyvä. Kokeen tarjoaminen pääosin suomen- tai ruotsinkielisen lukiokoulutuksen käyneille ei ole

perusteltua.

- Englanninkielisen tutkinnon toteuttamiselle ei ole esteitä, kunhan varmistetaan, että se kohdistuu englanninkielellä opintonsa suorittaneisiin eikä heikennä kansalliskielten asemaa.

Imatran kaupunki

Englanninkielinen ylioppilastutkinto avaa mahdollisuuksia kansainvälisempään tutkintoon, mutta tulkintaa siitä kuka saa tutkintoon osallistumisoikeuden on tarvetta tarkentaa. Voiko esimerkiksi IB-lukion suorittanut opiskelija halutessaan suorittaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon IB-tutkinnon lisäksi?

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi

Englanninkielisen tutkinnon kehittäminen ja toteuttaminen lisää jaosten ja lautakunnan kanslian työtä. Näin ollen henkilöstöä ja rahallista panostusta tarvitaan lisää. Uuden koetyypin valmistelu ja sopivien aineistojen hankinta ei merkitse niinkään käännöstyötä vaan uusien tehtävätyyppien kehittelyä. Ratkaistava on, mukautetaanko englanninkieliset kokeet kansalliseen kehykseen vai kehitetäänkö tutkintoon omia kokeita tätä varten. Suositeltavaa olisi ottaa englanninkielinen koetyyppi muutaman tutkintokerran jälkeen uudelleentarkasteluun.

Lausunnon keskeinen sisältö

Karvin näkemys on, että lakiluonnokset ovat kokonaisuudessaan jo melko valmiita. Tarkennusta vaativat kuitenkin vielä englanninkielisen tutkinnon kehittäminen sekä lukion opintoneuvonnan järjestelyt.

Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry

Mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä vastaa osaltaan kansainvälisen liikkuvuuden mukanaan tuomiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin ja sen tarpeellisuutta on perusteltu mm. tästä näkökulmasta. Englanninkielisen tutkinnon suorittamismahdollisuus helpottaa Suomeen palaavien perheiden lasten opiskelun jatkamista jo käytössä olleella koulukielellä. Näissä tapauksissa äidinkielen tai suomi/ruotsi toisena kielenä kokeen sisällyttäminen tutkintoon on perusteltua. Sen sijaan lukiovaiheessa Suomeen tulevalle vieraskieliselle opiskelijalle, jolla ei ole aikaisempia suomen/ruotsin kielen taitoja, voi edellä mainitun kielen riittävä oppiminen ja siitä kokeen suorittaminen olla hyvinkin haasteellista. Lukion opetussuunnitelmassa on jo olemassa toisen kotimaisen kielen B3-oppimäärä. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon ja vieraskielisen lukioopetuksen näkökulmasta ylipäättään olisi hyvä tarkastella kyseisen oppimäärän asemaa ja mahdollisuuksia laatia kolmen eri vaatavuustason mukaiset kokeet toiseen kotimaiseen kieleen.

On hyvä, että lakiehdotuksessa mahdollistetaan erityisjärjestelyt myös vieraskielisyyden perusteella mutta olisi tärkeää säilyttää mahdollisuus vieraskielisyyden huomioimiseen myös kokeen arvostelussa.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto palvelee kansainvälisyyttä ja liikkuvuutta. Mikäli sen suorittajiksi toivotaan myös lukiovaiheessa Suomeen tulevia opiskelijoita, joilla ei ole edeltäviä suomen kielen taitoja, voi kansallisella kielellä suoritettavan äidinkielen / toisen kielen kokeen suorittaminen osoittautua heille vaativaksi. Olisi hyvä selvittää mahdollisuuksia laatia kolmen eri vaatavuustason kokeet kansallisiin kieliin.

Kuopion kaupunki

Uutena mahdollisuutena suorittaa jatkossa ylioppilastutkinto englanniksi on kannatettavaa. Englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistumisen edellytyksenä on oltava lukion oppimäärän suorittaminen englannin kielellä tai muuten osoitettu riittävä kielen osaaminen. Tutkintoon osallistumisen edellytyksenä olevan kielitaidon kriteeristö olisi hyvä nimetä. Osaamistason määrittämisen jättäminen ainoastaan koulutuksenjärjestäjälle johtanee kirjaviin käytäntöihin. Englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta ei pidä rakentaa kilpailevaa tutkintoa kansainväliselle International Baccalaureate -tutkinnolle.

Kuntaliitto

Lakiluonnokseen sisältyy uutena asiana mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi. Kyseessä olisi siis kansallinen ylioppilastutkinto englannin kielellä ja tutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. Kun tutkinnon rakenne säilyy samana - myös vaatimus äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamisesta kotimaisella kielellä - ja osallistumisoikeus englanninkieliseen tutkintoon on hyvin rajattu, rajautuu myös englanninkielisen tutkinnon suorittajien määrä. Koska kyseessä on uusi asia, Kuntaliitto suosittelee, että koulutuksen järjestäjille tuotetaan tukea osallistumisedellytysten arviointia varten, sillä lakiluonnoksen 6 § 1 momentin ilmaus opintojen suorittamisesta ”pääosin” englannin kielellä ja 2 momentin teksti mahdollistavat hyvin paikallisen harkinnan. Alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta 6 § 2 momentti on tärkeä.

Mahdollisuus suorittaa kansallinen ylioppilastutkinto englanniksi on puollettavissa, mutta Kuntaliitto toivoo koulutuksen järjestäjille tukea osallistumisedellytysten arviointia varten.

Lappeenrannan kaupunki

Lakiesityksessä ehdotettu englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen edistää kansainvälisyyttä sekä lisää vetovoimaisuutta suomalaiseseen lukiokoulutukseen ja samalla kansainvälisten osaajien kiinnostusta muuttaa perheineen Suomeen. Lappeenrannan kaupunki näkee tämän erittäin tärkeänä asiana. Monelle maahanmuuttoa suunnitteleville englanninkielinen koulutustarjonta ja mahdollisuus suorittaa tutkinto englannin kielellä voi olla ratkaiseva tekijä muuttopäätöksessä. Englanninkielinen perusopetus on lisääntynyt ja antaa mahdollisuuden kasvattaa myös englanninkielistä lukiokoulutusta. Valtion tulisi kuitenkin rahoittaa ja tukea englanninkielisen lukiokoulutuksen aiheuttamia kustannuksia, jotta koulutusta pystyttäisiin antamaan myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla ja suurimmissa kaupungeissa. Lakiehdotuksessa on arvioitu vain kustannuksia, jotka syntyvät englanninkielisten kokeiden laatimista, teknistä toteuttamista ja arvostelusta. Perustelu, että lukiokoulutus on vapaaehtoinen valtionosuustehtävä, ei ole riittäviä. Englanninkielisen koulutuksen järjestämiseen täytyisi saada riittävä taloudellinen kannuste. On hyvä, että lakiehdotuksessa mahdollistetaan ylioppilaslautakunnan käyttämistä kokeen arvostelussa, koska erityisesti englanninkielisen tutkinnon suorittajien osalta tätä ei voi jättää lukiokoulutuksen järjestäjän vastuulle.

Kokonaisuudessaan Lappeenrannan kaupungilla on huoli uudistusten tuomista mahdollisista lisäkustannuksista kunnille. Tästä syystä lukiokoulutuksen rahoituksen turvaaminen sinänsä tärkeiden uudistusten rinnalla on ensiarvoisen tärkeää.

Lauttasaaren yhteiskoulun kannatusyhdistys ry

1§ Ylioppilastutkinto

On tärkeää, että Suomessa voi suorittaa ylioppilastutkinnon myös englanniksi. Arvostamme kuitenkin suomen kieltä ja ylioppilastutkinnon suorittaminen suomen kielellä on oltava aina etusijalla.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Esityksen mukaan tutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi, mutta äidinkielen ja kirjallisuuden koe olisi myös englanninkielisessä kokeessa suoritettava kotimaisella kielellä. Aluehallintovirasto yhtyy näkemykseen, että tämä turvaisi sellaisten kokelaiden asemaa, joilla on huonot edellytykset suorittaa tutkinto suomen tai ruotsinkielellä.

Taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaan uudistuksesta aiheutuisi lisäkustannuksia lähinnä Ylioppilastutkintolautakunnalle. Kustannukset muodostuisivat ylioppilastutkintorekisterin vaatimista muutoksista sekä englanninkielisen ylioppilastutkinnon aiheuttamista kustannuksista. Lisäkustannusten arvioidaan olevan v. 2019-2020 n. 1,8 miljoonaa euroa, mikä katettaisiin hallinnonalan sisäisillä määrärahasiirroilla. Aluehallintovirasto pitää kannatettavana, etteivät kokelailta perityt maksut nouse uudistuksen myötä, mutta esittää samalla huolensa siitä, ettei hallinnonalan budjetissa ole suurta liikkumavaraa, minkä vuoksi lisäkustannukset tulisi kattaa lisämäärärahalla.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto - Svenska enheten för bildningsväsendet

Möjligheten att i fortsättningen avlägga studentexamen på engelska utöver nationalspråken är i och för sig bra. Svenska enheten vill dock fästa uppmärksamhet på att kvaliteten i översättningarna av proven bör garanteras och vara ett av studentexamensnämndens tyngdpunktsområden i utvecklingsarbetet av studentexamen. Detta gäller såväl den svenska som den engelska översättningen. Det finns flera exempel på dåliga översättningar till svenska som har lett till stora problem för de svenskspråkiga examinanderna.

Naantalin kaupunki

Englanninkielinen ylioppilastutkinto ei ole tarpeellinen kaikissa lukioissa.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ

Englanninkielinen ylioppilastutkinto ei saa olla kilpailija kansallisilla kielillä annettavalle koulutukselle OAJ kannattaa englanninkielellä järjestettävän ylioppilastutkinnon mahdollistamista niillä perusteluilla, jotka on koottu asiaa selvittäneiden selvityshenkilöiden raporttiin. Tutkinnosta ei saa muodostua kotimaisilla kielillä suoritettavan tutkinnon kilpailijaa, vaan tutkinnon järjestäjien joukko on rajattava siten, että tutkinnon suorittamiselle englanniksi on selkeät syyt, jotka pohjautuvat alueen väestörakenteeseen ja koulutustarpeeseen.

Suomen kielellä ja ruotsin kielellä suoritettavat tutkinnot on kytketty lukion opetuskieleen. Näin tulee menetellä myös englannin kielellä suoritettavan tutkinnon kohdalla, vaikka laissa mahdollistettaisiin yksilön kohdalla poikkeava menettely erityisestä syystä. Lakiesityksen 6 §:ssä käytetty ilmaisu suorittanut ”koulutuksen pääosin englannin kielellä” ei ole riittävä. Kun 1.8.2019 voimaan astuvan lukiolain 14 §:n toinen momentti säätää lukion opetuskielestä, että ”osa lukiokoulutuksen oppimäärän opetuksesta voidaan antaa myös muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla opetuskielellä”, niin vaara on, että tavallisessa suomalaisessa lukiossa asiaa tulkitaan siten, että lukioon voidaan esim. perustaa englannin kielinen linja, jossa opetusta annetaan osin englanniksi ja osallistutaan sitten englannin kieliseen tutkintoon. Menettelyllä lukio voisi etsiä itselleen kilpailuetua ilman, että kyse olisi todellisesta väestörakenteeseen perustuvasta koulutustarpeesta. OAJ edellyttää, että lopulliseen lakiesitykseen 6 §:n teksti muotoillaan uudelleen sellaiseksi, että englannin kielellä annetulla koulutuksella tarkoitetaan koulutusta, joka on mainittu koulutuksen järjestämisluvassa. Mikä tahansa oppilaitoksen itsensä improvisoima koulutus englanniksi ei siis tulisi kysymykseen tutkinnon suorittamisen mahdollistajana.

• Englannin kielellä järjestettävä ylioppilastutkinto voidaan toteuttaa, mutta se on pääosin rajattava niiden lukioiden opiskelijoille, joiden järjestämisluvassa on mainittu englannin kielellä annettu opetus

Opetushallitus

Ylioppilastutkinto (1 §)

Lakiehdotuksen 1 §:n 2 momentin mukaan kansallisen ylioppilastutkinnon suorittaminen englannin kielellä tulisi mahdolliseksi. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan (sivut 33, 37) tutkinto perustuisi samoihin opetussuunnitelman perusteisiin kuin suomen ja ruotsin kielellä suoritettava tutkinto eikä sen vaativuus, rakenne ja sisältö poikkeaisi kotimaisilla kielillä suoritettavasta tutkinnosta. Tutkinnossa tulisi suorittaa myös äidinkielen ja kirjallisuuden koe kansallisessa kielessä. Nämä periaatteet englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestämisessä ovat kannatettavia.

Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen (6 §)

Lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentin mukaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi rehtorin päätöksellä erityisestä syystä suorittaa muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö. Perusteluissa (sivu 40) todetaan, että parhaat edellytykset kokelaan kielitaidon arviointiin olisivat oppilaitoksen henkilöstöllä. Lukio-opintoihin riittävän kielitaidon arviointi ei kaikissa tilanteissa ole helppoa, mistä syystä olisi tärkeää luoda siihen hyviä käytänteitä, jotta yhdenvertaisuus toteutuisi mahdollisimman hyvin.

Ylioppilastutkintolakiin tai ainakin sen perusteluihin tulisi sisällyttää tieto siitä, miten menetellään ja miten lasketaan ylioppilastutkinnon suorittamisaika, jos opiskelija haluaa ja voi vaihtaa ylioppilastutkinnon suorittamiskielensä suomeksi tai ruotsiksi sen jälkeen, kun hän on aloittanut englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen ja suorittanut siinä jo hyväksytyjä tai hylättyjä ylioppilastutkinnon kokeita.

Myös englanninkielisen ylioppilastutkinnon näkökulmasta on syytä pohtia toisen kotimaisen kielen B3-oppimäärän asemaa sekä mahdollisuutta laatia kolmen eri vaativuustason mukaiset kokeet toiseen kotimaiseen kieleen.

Tutkintotodistus ja kokeiden suorittamisesta annettavat todistukset (20 §)

Pykälän 2 momentista jää epäselväksi, annetaanko englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaneelle suomen- tai ruotsinkielinen ylioppilastutkintotodistus ja englanninkielinen ylioppilastutkintotodistus yhtenä asiakirjana vai kahtena erillisenä tutkintotodistuksena. Kahden erillisen ylioppilastutkintotodistuksen antaminen samasta tutkinnosta ei ole tarkoituksenmukaista.

Taloudelliset vaikutukset

Luvun 4.1 taloudellisissa vaikutuksissa todetaan, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittavia kokeilaita on tarpeen käsitellä järjestelmissä eri tavalla kuin muita oppilaitoksen opiskelijoita, mikä edellyttää muutoksia esimerkiksi ilmoittautumiseen, arvosteluprosessiin ja todistusten tuottamiseen. Muutokset eivät ole vain kertaluonteinen toimi lisäkustannuksineen, vaan niiden ylläpito omana kokonaisuutenaan jatkuu ja tuo lisäkustannuksia jatkuvasti.

Kustannuslaskelmissa on osin lähdetty kertaluonteisista menolisäyksistä. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestämisestä aiheutuvien taloudellisten vaikutusten arviointi vaikuttaa kokonaisuudessaan varsin varovaisesti.

Lausunnon keskeinen sisältö

On kannatettavaa, että englannin kielellä suoritettava ylioppilastutkinto perustuu suomen- ja ruotsinkielisen ylioppilastutkinnon tapaan lukion opetussuunnitelman perusteisiin ja että se sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen kansalliskielessä eikä poikkea rakenteeltaan ja vaativuudeltaan suomen- ja ruotsinkielellä suoritettavasta ylioppilastutkinnosta.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytyksenä on opiskelu pääosin englannin kielellä. Termiä ”pääosin” olisi tarpeen määritellä ja selvittää perusteluissa. Riittävän kielitaidon arviointi englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseksi erityisestä syystä ei kaikissa tilanteissa ole helppoa. Asiakirjoihin tulisi sisällyttää tieto, miten menetellään, jos opiskelija haluaa ja voi vaihtaa ylioppilastutkinnon suorituskielen aloitettuaan tutkinnon suorittamisen englannin kielellä ja suorittuaan jo hyväksytyjä tai hylättyjä kokeita. Todistusmenettely englanninkielisessä ylioppilastutkinnossa tulee selkeyttää. Kahden eri tutkintotodistuksen antaminen samasta tutkinnosta ei ole tarkoituksenmukaista.

Uudistuksen taloudellisissa vaikutuksissa englanninkielisen ylioppilastutkinnon aiheuttamat kustannukset on arvioitu varsin varovaisesti.

Opetushallitus / Ylioppilastutkintolautakunta

Lautakunta pitää englanninkielisen ylioppilastutkinnon toteuttamista mahdollisena. Englanninkielisen tutkinnon toteuttaminen on tarpeellinen opiskelijajoukolle, joille suomen- tai ruotsinkielinen tutkinto ei ole mahdollinen. Lautakunta pitää selkeänä, että tutkinto on kokonaisuudessaan yhdellä kielellä, sillä tutkinnon täydentämismahdollisuus eri kielillä on tutkinnon suorittamisen jälkeen mahdollista. Lautakunnan mielestä on hyvä, että tutkinnossa edellytetään kansalliskielen osaamista, vaikka monelle vieraskieliselle kokelaalle suomi/ruotsi toisena kielenä voi osoittautua vaikeaksi suoritettavaksi.

Lautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että muutos edellyttää lautakunnalta paljon valmistelua ja se lisää tutkinnon kustannuksia. Myös koejärjestelmään ja ylioppilastutkintorekisteriin tehtävät muutokset ovat merkittäviä.

Kustannukset ovat lakiluonnoksessa jonkin verran alimitoitettut, mutta mahdollistavat tekniset muutokset minimiratkaisuilla. Erityisesti englanninkieliseen tutkintoon määritetyt vuosittaiset kulut

ovat jonkin verran alimitoitettut.

Lautakunnan arvion mukaan englanninkielisen tutkinnon järjestämiseen liittyvät vuosittaiset kulut ovat yhteensä noin 396 000 €/vuosi. Kulut muodostuvat seuraavista kokonaisuuksista:

- Reaaliaineiden ja matematiikan englanninkielinen tehtävänlaadinta- ja arvosteluasiantuntemus jaoksessa, käännökset, kielenhuolto ja asiatarkastus (noin 2 000 € / koe x 28 koetta) 56 000 € /vuosi
- Kielikokeiden englanninkielinen tehtävänlaadinta- ja arvosteluasiantuntemus jaoksessa, käännökset, kielenhuolto ja asiatarkastus (noin 1500 € /koe x noin 40 koetta) 60 000 € /vuosi
- Kokeiden tekninen toteutus, hallinto, informaatio-ohjaus, asiakaspalvelu ja laa-dunvarmistus (1,5 htv tutkintosihtööri ja 2 htv kokeiden editointi, palkkakus-tannukset työntajakuluineen ka. 68 000 €) 240 000 € / vuosi
- Arvostelu tilanteissa, joissa alustavaa arvostelua ei voida suorittaa lukiossa, noin 20 € / kokelas / koe 20 000 € /vuosi

Muutosten toimeenpano edellyttää, että Ylioppilastutkintolautakunnalla on käytettävissä taloudellisia resursseja jo vuoden 2019 alusta, jotta tiivis toimeenpanoaikataulu saadaan toteutettua.

Lautakunta pitää englanninkielisen ylioppilastutkinnon toteuttamista mahdollisena. Englanninkielisen tutkinnon toteuttaminen on tarpeellinen opiskelijajoukolle, joille suomen- tai ruotsinkielinen tutkinto ei ole mahdollinen. Lautakunta pitää selkeänä, että tutkinto on kokonaisuudessaan yhdellä kielellä, sillä tutkinnon täydentämismahdollisuus eri kielillä on tutkinnon suorittamisen jälkeen mahdollista. Lautakunnan mielestä on hyvä, että tutkinnossa edellytetään kansalliskielen osaamista, vaikka monelle vieraskieliselle kokelaalle suomi/ruotsi toisena kielenä voi osoittautua vaikeaksi suoritettavaksi.

Porin kaupunki

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollisuus on kannatettava uudistus (6 §). Hankkeessa on hyvä huomioida alueellinen tasa-arvo eri puolilla maata; tätä tavoitetta edistää ehdotettu 6 §:n 2 momentin säädös, jonka nojalla rehtori voi harkita kokelaan englannin kielen taidon huomioon ottaen oikeuttaa tämän osallistumaan nimenomaan englanninkieliseen tutkintoon. Useimmilla koulutuksen järjestäjillä ei ole taloudellista mahdollisuutta järjestää opetuskieltään kokonaan englanninkielistä lukiota, mutta kyse onkin kokelaisten yhdenvertaisista oikeuksista. Tutkintoa kehitettäessä keskeinen lähtökohta on opiskelijoiden tasa-arvo. Euroopan Unionin jäsenmaiden valtiosopimukset takaavat kansalaisten liikkuvuuden (oleskelu, työskentely) siten, että liikkuvuuteen sisältyy lasten oikeus koulutukseen. Tutkintoa uudistettaessa opettajankoulutukseen täytyy panostaa, jotta opettajilla on valmiudet valmistaa opiskelijoita englanninkielisen tutkinnon kokeisiin. Tulee myös varmistaa koulutuksen järjestäjien mahdollisuudet täydennyskouluttaa henkilöstöä opiskelijoiden tasa-arvon toteuttamiseksi.

Suomen harjoittelukoulujen lehtoreiden yhdistys SUHO ry

Englanninkielinen tutkinto tulee todennäköisesti kasvattamaan kuluja ja on tärkeää, että kansallisen kokeen suorittajat eivät joudu maksajiksi. Lukion maksullisuus on jo nyt monissa perheissä kipurajalla.

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry

Pykälässä 6 käsitellään kokelaan oikeutta suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä. Esityksen mukaan ylioppilastutkinnon voi suorittaa opiskelija, joka suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärää tai ammatillista perustutkintoa pääosin englannin kielellä. SUKOL ry:n mukaan vain niiden opiskelijoiden, joilla on valmiiksi hyvä englannin kielen taito, tulee voida osallistua englanninkieliseen lukio-opetukseen ja ylioppilastutkintoon. Lakiehdotuksessa käytetty pääosin-sana jättää paljon tulkinnan varaa opetuksen järjestäjälle. Opiskelijan jatko-opintojen kannalta on tärkeää ohjata opiskelija suorittamaan tutkinto kielellä, joka auttaa häntä saavuttamaan parhaan mahdollisen tuloksen.

SUKOL muistuttaa, että yo-koevalikoimaan tulee lisätä englannin äidinkielen koe tai englanti toisena kielenä -koe, sillä nykyinen A-englannin koe ei mittaa englanninkielisen lukion suorittaneiden kielitaitoa.

Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry

ENGLANNINKIELINEN YLIOPPILASTUTKINTO (1 § ja 6 §)

OSKU kannattaa lähtökohtaisesti ylioppilastutkinnon suorittamisen mahdollistamista englannin kielellä. Luonnoksessa esitetty englanninkielisen ylioppilastutkinnon toteuttamistapa turvaa ylioppilastutkinnon säilymisen kansallisena tutkintona. OSKU pitää tärkeänä, että myös englanninkielisessä tutkinnossa tulee suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden koe kansallisessa kielessä. OSKU kannattaa tutkinnon kielen sitomista pääsääntöisesti opetuskieleen, mutta huomauttaa, että esitetyssä muodossa 6 § eikä sen perustelut tarjoa vielä riittävää selvyttä siihen, mitä tarkoittaa säädöksessä mainittu ”pääosin”. OSKU toivoo esityksen tarkentamista tältä osin. OSKU korostaa myös tarvetta sille, että englanninkieliseen tutkintoon osallistumisoikeutta tulisi olla mahdollista hakea myös erikseen opetuskielestä riippumatta.

Keskeinen sisältö

- OSKU kannattaa tutkinnon kielen sitomista pääsääntöisesti opetuskieleen, mutta huomauttaa, että esitetyssä muodossa 6 § eikä sen perustelut tarjoa vielä riittävää selvyttä siihen, mitä tarkoittaa säädöksessä mainittu ”pääosin”. OSKU korostaa myös tarvetta sille, että englanninkieliseen tutkintoon osallistumisoikeutta tulisi olla mahdollista hakea myös erikseen opetuskielestä riippumatta.

Suomen ruotsinopettajat ry

Pykälässä 6 käsitellään kokelaan oikeutta suorittaa ylioppilastutkinto englanninkielellä. Esityksen mukaan ylioppilastutkinnon voi suorittaa opiskelija, joka suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärää tai ammatillista perustutkintoa pääosin englannin kielellä. Suomen ruotsinopettajat ry:n mukaan englanninkielisen lukio-opetuksen ja ylioppilastutkinnon kohderyhmänä tulee olla opiskelijat, joilla on jo valmiiksi hankittu hyvä englannin kielen taito. Lakiehdotuksessa käytetty pääosin-sana jättää paljon tulkinnan varaa opetuksen järjestäjälle. Opiskelijan jatko-opintojen kannalta on tärkeää ohjata opiskelija suorittamaan tutkinto kielellä, joka auttaa häntä saavuttamaan parhaan mahdollisen tuloksen.

Suomen ruotsinopettajat ry muistuttaa, että YO-koevalikoimaan tulee lisätä englannin äidinkielen koe tai englantia toisena kielenä -koe, sillä nykyinen A-englannin koe ei vastaa englanninkielisen lukion suorittaneiden kielitaitoa. Sen sijaan yhdistys ehdottaa, että kehitetään yhteistyötä ja hyödynnetään IB- lukioiden erikoisosaamista.

Suomen uskonnonopettajainliitto SUOL ry

SUOL ry on antanut lausunnon englanninkielistä lukiokoulutusta ja ylioppilastutkintoa selvittäneen ryhmän esitykseen (lausuntopyyntö OKM/105/040/2017). SUOL ry kannattaa selvitysryhmän esitystä tietyin varauksin. Kuten aiemmassa lausunnossamme totesimme englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa vain opiskelija, joka on suorittanut lukiokoulutuksen oppimäärän englannin kielellä. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. Tutkintoon liittyisi myös laaja tai suppea kotimaisella kielellä suoritettava koe. Mahdollinen englanninkielinen ylioppilaskoe tulisi resursoida niin, että se ei heikennä entisestään kotimaisilla kielillä toteutettavien ylioppilaskokeiden järjestämismahdollisuuksia.

- kannattaa englanninkielisen lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon järjestämistä varauksin. Koulutus ei saa heikentää suomen- ja ruotsinkielisen lukiokoulutuksen ja ylioppilaskokeiden resursseja. Englanninkielinen ylioppilastutkinto olisi mahdollinen vain englanninkielisen lukiokoulutuksen suorittaneelle

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry.

SYL suhtautuu positiivisesti ylioppilastutkinnon järjestämiseen englannin kielellä. SYL kannattaa lämpimästi lakiesitykseen sisältyvää ehdotusta siitä, että englanninkielinen tutkinto olisi kotimaisilla kielillä suoritettuun tutkintoon nähden vaativuudeltaan ja rakenteeltaan vastaava ja että siihen sisältyisi kansallisen kielen koe. SYL muistuttaa, että opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kokeiden arvioinnissa tulee säilyä, mikä edellyttää riittävää määrää englantia hyvin osaavia sensoreita.

Suomen yrittäjät ry

Englanninkielinen tutkinto

Esityksessä ehdotetaan, että ylioppilastutkinnon voisi suorittaa jatkossa myös englanniksi. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. Pidämme esitystä kannatettavana. Englanti on kansainvälisen kanssakäymisen yleiskieli. Englanninkielinen koulutustarjonta on erityisesti kasvukeskuksillemme merkittävä vetovoimatekijä niiden kilpaillessa ulkomaisista osaaajista ja opiskelijoista. Englanninkieliset koulutuspalvelut edistävät myös kantasuomalaisten kansainvälistymistä sekä paluumuuttajaperheiden sopeutumista, osin myös maahanmuuttajien kotoutumista.

- Lisäksi kiitämme esitystä siitä, että ylioppilastutkinnon voisi suorittaa jatkossa myös englanniksi.
- Kun ylioppilastutkinnon suorittaminen käy mahdolliseksi englanniksi, esitämme, että lukiolakia päivitetään siten, että se antaa mahdollisuuden järjestää ylioppilastutkintoon johtavaa opetusta tilauskoulutuksena Euroopan talousalueen ulkopuolisille ja myös talousalueen ulkopuolella.

Tampereen yliopisto

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa vain opiskelija, joka on suorittanut lukiokoulutuksen oppimäärän englannin kielellä. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. Tutkintoon liittyisi myös laaja tai suppea kotimaisella kielellä suoritettava koe. Mahdollinen englanninkielinen ylioppilaskoe tulisi resursoida niin, että se ei heikennä entisestään kotimaisilla kielillä toteutettavien ylioppilaskokeiden järjestämismahdollisuuksia. Ylioppilaskokeen suorittaminen englannin kielellä pitäisi olla mahdollista opiskelijalle, jos hän sitä itse toivoo. Sen rajaaminen opintoihin tai perheen taustaan voi tuottaa epäoikeudenmukaisia tilanteita. Varsin moni nuori omaa hyvän kielitaidon ja tavoittelee opiskelupaikkaa ulkomaisissa yliopistoissa tai muissa jatko-opintopaikoissa. Tästä syystä mahdollisuuden rajaaminen on haasteellista samoin kuin kokeen järjestämiseen liittyvät yksityiskohdatkin.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Englanninkielinen ylioppilastutkinto

Englanninkielisen lukio-opetuksen ja ylioppilastutkinnon kohderyhmänä tulisi olla opiskelijat, joilla on jo valmiiksi hankittu hyvä englannin kielen taito. Opiskelijoiden yhdenvertaisten mahdollisuuksien kannalta on tärkeää, että rehtorin päätöksellä englannin kielisen tutkinnon voisi suorittaa myös sellainen henkilö, jolla muutoin arvioidaan olevan riittävät kielelliset edellytykset tutkinnon suorittamiseen.

STTK korostaa, että uudistuksessa on huolehdittava erityisesti kaksoistutkinnon suorittajien yhdenvertaisesta mahdollisuudesta suorittaa englanninkielinen ylioppilastutkinto. Tämä edellyttää, että nykyistä useammalle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään lupa järjestää englanninkielistä tutkintokoulutusta.

STTK korostaa, että uudistuksessa on huolehdittava erityisesti kaksoistutkinnon suorittajien yhdenvertaisesta mahdollisuudesta suorittaa englanninkielinen ylioppilastutkinto.

Vihreä eduskuntaryhmä

Lakiluonnoksen mukaan ylioppilastutkinnon voi suorittaa englanniksi, mikäli opiskelijan pääasiallinen opiskelukieli on ollut englanti. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa myös muut opiskelijat rehtorin päätöksellä, mikäli opiskelijan kielitaito katsotaan riittäväksi. Vihreä eduskuntaryhmä huomauttaa, että päätös ei saa olla yksin koulun rehtorin käsissä. Päätöksen tueksi on luotava yhteiset käytänteet ja päätöksessä on hyödynnettävä läpinäkyviä kielitaidon arviointimenetelmiä, jotta oikeus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon voidaan taata yhdenvertaisesti kaikille opiskelijoille.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Yhdenvertaisuusvaltuutettu haluaa kiinnittää huomiota muiden kuin suomenkielisten ylioppilastutkinnon kokeiden aineistojen laatuun muun muassa käännösten osalta, sekä esimerkiksi näkövammaisten henkilöiden tekemien korvaavien kokeiden aineistojen laatuun ja saavutettavuuteen.

Säädösten, jotka koskevat mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä, tulee olla riittävän tarkat, jotta ei tule epäselvyyttä siitä, kenellä on mahdollisuus suorittaa englanninkielinen koe.

Pitkällä tähtäimellä tulee tehdä mahdolliseksi koko ylioppilastutkinnon suorittaminen saamen kielillä. Säädösten, jotka koskevat mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä, tulee olla riittävän tarkat tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi.

MYÖNTEISET, EI KRITIIKKIÄ, EI VARSINAISIA TOIVEITA/EHDOTUKSIA LAKIIN (30 KPL)

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Espoon kaupunki
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf.
Helsingin yliopisto
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Kaarinan kaupunki
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Kristiinankaupunki
Lahden ammattikorkeakoulu
Laitilan kaupunki
Lapin aluehallintovirasto
Lapin yliopisto
Oulun kaupunki
Pro Lukio ry
SAK ry
Sakki ry
Sivistystyönantajat ry
Suomen Lukiolaisten Liitto
Suomen opinto-ohjaajat ry
Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Suomen Rehtorit ry
Tampereen kaupunki
Teuvan kunta
Tuusulan kunta
Viipurin reaalikoulu
Uudenkaupungin kaupunki
Vantaan kaupunki
Yrkeshögskolan Arcada

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Esityksen mukaan ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi. Tämä lisää tasa-arvoa ja yhdenmukaisuutta ja edistää erityisesti kansainvälistä taustaa olevien tai ulkomailla perusopintonsa suorittaneiden kokelaiden, joilla ei ole hyviä edellytyksiä selviytyä suomen- tai ruotsinkielisestä kokeesta, siirtymistä Korkeakouluopintoihin

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kannattaa ehdotusta, että ylioppilastutkinnon voisi suorittaa jatkossa myös englanniksi

Espoon kaupunki

Ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa opiskelija, joka suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärää tai ammatillista perustutkintoa

pääosin englannin kielellä sekä henkilö, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon suorittamiseen oikeuttavan tutkinnon tai koulutuksen pääosin englannin kielellä, sekä erityisestä syystä myös muu henkilö, jolla voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. Äidinkielen ja kirjallisuuden koe olisi myös englanninkielisessä tutkinnossa suoritettava kotimaisella kielellä. Espoon kaupunki kannattaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon lisäämistä osaksi lukiokoulutusta.

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Englanninkielinen yo-tutkinto

Englanninkielisen koulutustarjonnan lisääminen on nähty erittäin tarpeellisena Omnian toimintaalueella. Omnia järjestää englanninkielisiä ammatillisia tutkintoja. Ammatillinen tutkinto antaa mahdollisuuden osallistua ylioppilaskokeisiin, jolloin englanninkielinen ylioppilaskoe palvelisi hyvin myös ko. kohderyhmää. Omnia on kiinnostunut kehittämään ja pilotoimaan englanninkielistä kaksoistutkintoa osana Ammatillukion kehittämistä.

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf.

Möjligheten att skriva studentexamen på engelska är välkommen.

Helsingin yliopisto

Hallituksen esitys tähtää selkeästi siihen, että ylioppilastutkinnon sääntelyä väljennetäänärkevin ja perustelluin tavoin. Englanninkielinen ylioppilastutkinto (1 ja 6 §) mahdollistaa tutkinnon suorittamisen myös esimerkiksi vanhempien työn vuoksi lapsuutensa ulkomailla viettäneelle nuorelle. Tämä on myös korkeakoulujen kannalta kannatettavaa, sillä Suomessa ylioppilaksi kirjoittanut henkilö hakeutunee suuremmalla todennäköisyydellä suomalaiseen korkeakouluun kuin nuori, joka suorittaa vastaavan tutkinnon ulkomailla.

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Jatkossa ylioppilastutkinto on mahdollista, tietyin edellytyksin, suorittaa myös englannin kielellä. Itä-Suomen aluehallintovirasto kannattaa uudistuskohtaa lämpimästi. Englanninkielisen perusopetuksen oppilasmäärien kasvu on juuri niin kuin esityksessä todetaan luonut paineita lisätä myös englanninkielisen lukio-opetuksen tarjontaa. Lisäksi englanninkielisen lukiotasoisien opetuksen tarjonnan lisääminen on tärkeää, kun halutaan houkuttaa kansainvälisiä (huippu)osaajia maahamme. Monille perheellisille tärkein kynnyskysymys maahantuloon on se, löytyykö kohdemaasta heidän lapsilleen korkeatasoista englannin kielistä perusopetusta ja toisen asteen lukio-opetusta. Asiaan liittyy myös perustuslain 16 pykälän vaatimus yhdenvertaisista koulutuksellisista mahdollisuuksista kaikille maassamme asuville.

Kaarinan kaupunki

Tutkinnon järjestäminen englanninkielisenä koskettaa Kaarinan opiskelijoita erittäin harvoin. Englanninkielisellä tutkinnolla on merkitystä varsinkin työvoimaperäisen maahanmuuton tukemiseksi. Lounais-Suomen alueen talouskasvun kannalta on erinomaista, että yksittäinen opiskelija voi suorittaa tutkinnon kokeita englanniksi myös kouluissa, joissa opetus tapahtuu kotimaisilla kielillä.

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Ylioppilaskokeen voisi jatkossa kirjoittaa englannin kielellä, jos kokelaalla on taustalla englannin kielistä koulutusta tai muutoin riittävät valmiudet. Se on hyvä uudistus ja tukee kansainvälisiä valmiuksia.

Kristiinankaupunki

Joidenkin maahanmuuttajataustaisten lukiolaisten kohdalla on varmasti hyvä asia, että tutkinnon voi suorittaa myös englannin kielellä.

Lahden ammattikorkeakoulu

Kannatamme myös englanninkielellä järjestettävän ylioppilastutkinnon mahdollistamista niille opiskelijoille, joka ovat suorittaneet opintonsa pääosin englannin kielellä tai joilla voidaan katsoa

olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen

Laitilan kaupunki

Ylioppilastutkinnon suorittaminen englanniksi 1 § 2 mom., 6 §

Kansainvälistyvässä maailmassa englannin kielellä suoritettava ylioppilastutkinto takaa paremmin mm. maahanmuuttajien tai suomalaisten paluumuuttajien mahdollisuuden tutkinnon suorittamiseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden koe olisi myös englanninkielisessä tutkinnossa suoritettava kotimaisella kielellä, mitä voidaan pitää kannatettavana asiana.

Lapin aluehallintovirasto

Lapin aluehallintovirasto toteaa, että esityksen valmistelussa on otettu huomioon ylioppilastutkinnon keskeisiä kehittämistarpeita selvittäneen Gaudeamus igitur -työryhmän ehdotukset sekä englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestämisen toteuttamista koskevan selvityksen tulokset ja niistä kerätyt lausunnot. Aluehallintovirasto pitää hyvänä tätä laajaa taustaselvitystä, joka antaa hyvän pohjan nyt lausuntokierroksella olevalle lakiesitykselle.

Lapin yliopisto

Lapin yliopisto kannattaa pääosin ehdotettuja muutoksia ylioppilastutkinnon rakenteeseen ja pidämme esitettyä mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto jatkossa myös englanniksi perusteltuna.

Oulun kaupunki

Mahdollisuus ylioppilastutkinnon suorittamiseen englanniksi lisää lukiokoulutuksen kansainvälisyyttä.

Pro Lukio ry

Pro Lukio ry kannattaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollistamista. On perusteltua, että englanninkielinen ylioppilastutkinto on suunnattu ensisijaisesti niille opiskelijoille, jotka opiskelevat lukion oppimäärän pääosin englannin kielellä. Mutta on kannatettavaa, että jos opiskelijalla on riittävät kielelliset edellytykset, niin rehtori voi tehdä päätöksen, joka mahdollistaa osallistumisen englanninkieliseen tutkintoon, vaikka lukion oppimäärä olisi opiskeltu suomen tai ruotsin kielellä.

Pro Lukio ry kannattaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollistamista.

SAK ry

SAK pitää perusteltuna, että oikeudesta englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen säädetään (§6). SAK on yhtä mieltä siitä, että englanninkielisen tutkinnon suorittamiselle on kansainvälistyvässä toimintaken-tässä selkeä tarve ja peruste. SAK pitää kuitenkin tarkoituksenmukaisena, että englanninkielisen tutkinnon suorittamiselle säädettäisiin esityksen mukaisesti erilliset kriteerit.

• Englanninkielisen tutkinnon suorittamiselle on kansainvälistyvässä toimintakentässä selkeä tarve ja peruste. SAK pitää kuitenkin tarkoituksenmukaisena, että englanninkielisen tutkinnon suorittamiselle säädetään esityksen mukaisesti erilliset kriteerit.

Sakki ry

SAKKI myös kannattaa esitettyä mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto jatkossa myös englannin kielellä. Vaikka toivottavana oletuksena on, että Suomessa asuva henkilö opettelisi kotimaisen kielen/kielien (suomi tai ruotsi) yhteiskuntaan integroitumisen edistämisen kannalta, on hyvä jos ylioppilastutkintoon vaadittavan osaamisen voi osoittaa myös englannin kielellä.

Sivistystyönantajat ry

6 § Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen

Hallituksen esityksen 6 § mukaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa opiskelija, joka suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärää pääosin englannin kielellä sekä henkilö, joka on suorittanut 5 §:n § momentissa tarkoitettua tutkinnon tai koulutuksen pääosin englannin kielellä. Rehtorin

päätöksellä englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi erityisestä syystä suorittaa myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jolla muutoin voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen.

Sivistystyönantajat pitää kannatettavana mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi.

Suomen Lukiolaisten Liitto

SLL kannattaa mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi. Näin puretaan mahdollisia esteitä lukiokoulutukseen osallistumiselle. Englanninkielisen koulutustarjonnan tulee kattaa kaikki koulutusjärjestelmämme osat, joten myös lukiokoulutuksen osalta tarjontaa on kehitettävä. Englanninkielinen ylioppilastutkinto on luonteva osa tätä tarjontaa, sillä on kohtuullista, että ylioppilastutkinnon voi suorittaa sillä kielellä, jolla on lukiossa opiskellut.

Ylioppilastutkinto on kansallinen tutkinto. SLL haluaa korostaa, että näin tulee olla myös jatkossa – englanninkielinen ylioppilastutkinto perustuu samoihin opetussuunnitelman perusteisiin, kuin nykyinen kansalliskielillä suoritettava tutkinto. SLL pitää tärkeänä, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon rakenne vastaa mahdollisimman pitkälti nykyistä tutkintoa. SLL kannattaa osallistumisoikeuden sitomista pääsääntöisesti opetuskieleen, kuitenkin siten, että osallistumisoikeutta on mahdollisuus hakea myös erikseen opetuskielestä riippumatta.

- SLL kannattaa mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi luonnoksessa esitetyllä tavalla.

Suomen opinto-ohjaajat ry

Lakiluonnos on muilta osin kannatettava.

Suomen opinto-ohjaajat ry on laatinut lausunnot liittyen ylioppilastutkinnon kehittämistä ehdottavan Gaudeamus Igitur -työryhmän esitykseen (lausuntopyyntö OKM 38/040/2016) lukiolain uudistamista koskevaan esitykseen (lausuntopyyntö OKM/41/010/2017) sekä englanninkielistä lukiokoulutusta ja ylioppilastutkintoa tarkastelevan työryhmän esitykseen (lausuntopyyntö OKM/105/040/2017).

Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry

SAMOK pitää esitystä englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta tervetulleena ja uskoo että sellaiselle on kysyntää yhä kansainvälistyvässä Suomessa. SAMOKin näkemyksen mukaan Suomea tulee kehittää yhä houkuttelevammaksi maaksi kansainvälisille toimijoille ja englanninkielisellä koulutuksella on tässä suuri merkitys.

Suomen Rehtorit ry

Englanninkielisen tutkinnon järjestämismahdollisuus myös muissa kuin englanninkielistä opetusta antavissa lukioissa ylläpitää koulutuksellista tasa-arvoa ja parantaa globaalien työmarkkinoiden käytettävyyttä myös suomalaisilla lapsiperheillä. Nuoret ovat saattaneet opiskella vanhempien työjaksojen aikana jollakin muulla kuin suomen/ruotsin kielellä ja paluumuuton jälkeen englanninkielisen tutkinnon mahdollisuus parantaa näiden nuorten jatko-opintomahdollisuuksia.

Teuvan kunta

Teuvan kunta pitää kannatettavana uudistusta, jonka mukaisesti ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi.

Esityksellä pyritään edistämään lukiokoulutuksen kansainvälistymistä ja osaavan työvoiman muuttamista Suomeen sekä tukemaan tähän liittyviä valtakunnallisia ja paikallisia tavoitteita ja suunnitelmia. Lisäksi tavoitteena on varmistaa kokelaiden mahdollisuudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti. Nämä kaikki ovat Teuvan kunnan näkemyksen mukaan kannatettavia tavoitteita.

Tuusulan kunta

Englanninkielinen ylioppilastutkinto

“Ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa opiskelija, joka suorittaa tai on suorittanut lukiokoulutuksen oppimäärän tai tutkintoon osallistumisen perusteena olevan ammatillisen tutkinnon pääosin englannin kielellä, sekä erityisestä syystä myös muu henkilö, jolla voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. “

Lausunto:

Tämä olisi järkevä uudistus mikäli on olemassa muutakin englanninkielistä lukiokoulutusta kuin IB-lukiot.

Tampereen kaupunki

Lakiluonnoksen 6§:ssä on esitetty säädettäväksi oikeudesta suorittaa kansallinen ylioppilastutkinto englannin kielellä. Tampereen kaupunki on antanut asiaa valmistelleen työryhmän mietinnöstä lausunnon (23.4.2018), ja suhtautuu tähän mahdollisuuteen erittäin myönteisesti ja että mahdollisuus on jo sisällytetty lakiluonnokseen.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon sisällyttämistä lakiluonnokseen pidetään erityisen tervetulleena.

Viipurin reaalikoulu

Englanninkielinen ylioppilastutkinto on kaivattu uudistus. Erityisesti pidämme hyvänä rehtorille annettua mahdollisuutta myöntää kokelaalle, jonka tosiasiallisesti vahvin kieli on englanti, mahdollisuuden suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä riippumatta siitä, millä kielellä kokelas on opiskellut lukio-opintonsa.

Erityisesti iloitsemme mahdollisuudesta suorittaa ylioppilaskoe englannin kielellä.

Uudenkaupungin kaupunki

Ylioppilastutkinnon suorittaminen englanniksi 1 § 2 mom., 6 §

Kansainvälistyvässä maailmassa englannin kielellä suoritettava ylioppilastutkinto takaa paremmin mm. maahanmuuttajien tai suomalaisten paluumuuttajien mahdollisuuden tutkinnon suorittamiseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden koe olisi myös englanninkielisessä tutkinnossa suoritettava kotimaisella kielellä, mitä voidaan pitää kannatettavana asiana.

Englanninkielistä tutkintoa, kokeisiin ilmoittautumisen joustavoittamista, suorittamisajan pidentämistä eräissä tapauksissa sekä ylioppilastutkinnossa suoritettavista kokeista annettuja muutosesityksiä kannatetaan.

Vantaan kaupunki

Uutena mahdollisuutena suorittaa jatkossa ylioppilastutkinto englanniksi on kannatettavaa. Englannin kielellä suoritettava ylioppilastutkinto vastaa osaltaan kansainvälisyyden edistämiseen, englanninkielisen koulutuksen kysynnän kasvuun ja tukee Suomen vetovoimaisuuden lisäämistä myös korkeasti koulutettujen kansainvälisten osaajien näkökulmasta.

- Mahdollisuus suorittaa jatkossa ylioppilastutkinto englanniksi on hyvä lisäys

Yrkeshögskolan Arcada

6 § Möjligheten att avlägga studentexamen även på engelska är en positiv nyhet som stöder internationaliseringen.

EI KANTAA (32 kpl):

Alavuden kaupunki
Erilaisten oppijoiden liitto ry
Hämeenkyrön kunta
Järvenpään kaupunki
Kangasalan kaupunki
Kauhajoen kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Kolarin kunta
Kuvataideopettajat ry
Lahden kaupunki
Lapsiasiainvaltuutettu
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto
Malax kommun
Nousiaisten kunta
Näkövammaisten liitto ry
Psykologianopettajat PSOP ry
Pöytyän kunta
Raision kaupunki
Rovaniemen kaupunki
Sonkajärven kunta, Sonkajärven lukio
Suomen Kansanopistoyhdistys ry
Taloudellinen tiedotustoimisto TAT
Tasa-arvovaltuutettu
Tehy
Tilastokeskus
Turun yliopisto
Vasa Gymnasium
Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä
Vörå kommun
Åbo Akademi
Ålands landskapsregering